Дзяржаўная бібліятэка СССР

пролетары ўсіх краеў, злучайцеся!

БЕЛАРУСКАЯ РАБОТНІЦА і СЯЛЯНКА

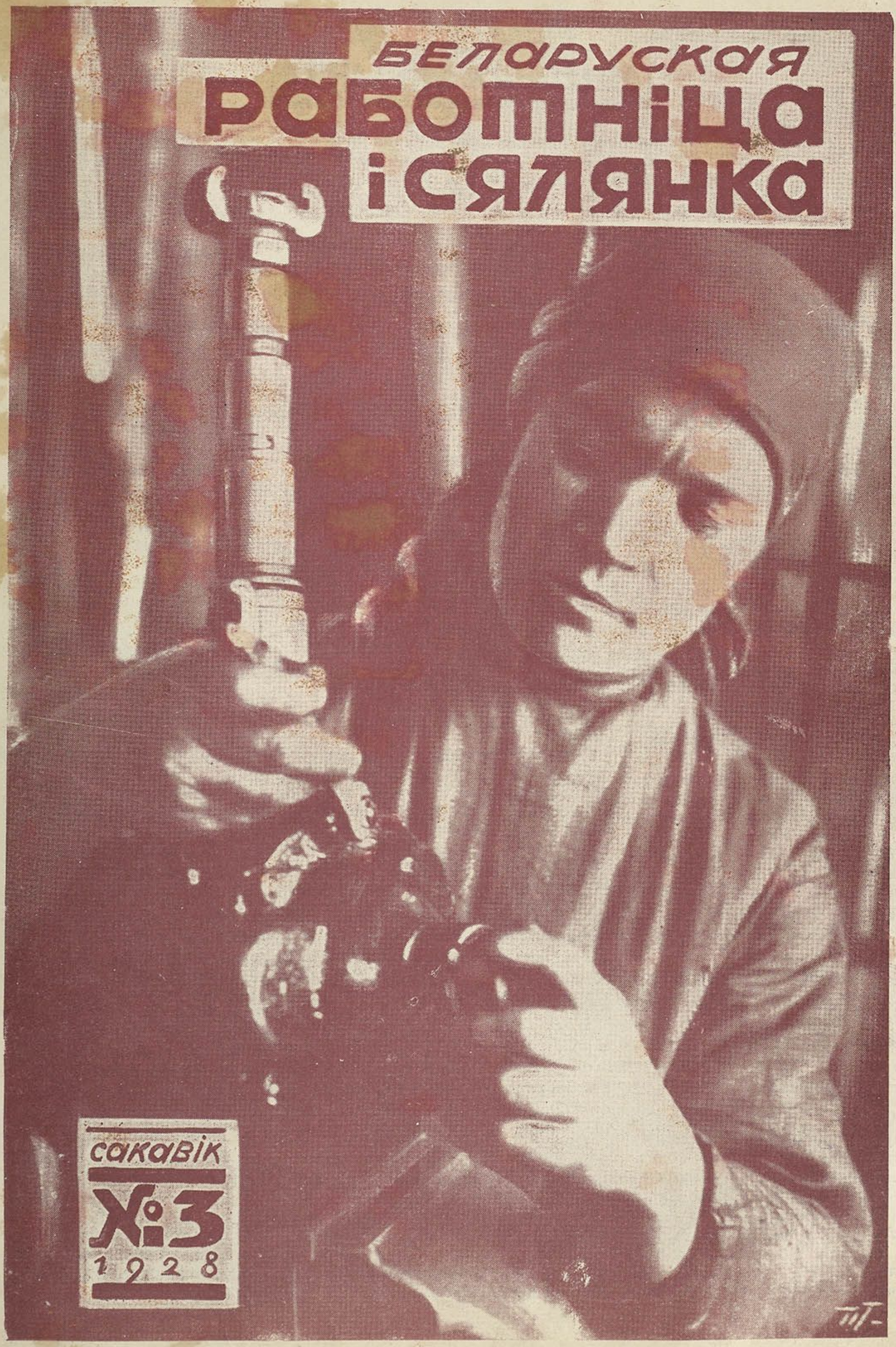

САКАВІК
№3
1928

А. ПРАЛІЧ—член ЦВК СССР, інструмэнтальшчыца Менскага дэпо чыгункі МББ.

С этим номером рассылается выкройка мужской нижней рубашки.

ПАШТОВАЯ СКРЫНКА.

Енш, Т. Ивановой—Статьи Ваши не пойдут в печать. Если бы в них были приведены примеры из местной жизни, можно было бы использовать и после праздника.

Е. Жыгалцы, Т. Трапашцы—Вашы заметкі аб сельсавеце і аб ваенным паходзе перасланы ў „Беларускую вёску“.

А. Рудиной.—Ваши воспоминания о Красной армии говорят красноречиво о том, как вы стали активной участницей революции, а не о том, что вы делали в рядах Красной армии. (Об этом у Вас пара строчек). Поэтому и не помещаем. Писать вы умеете и мы просим и в дальнейшем быть нашей активной рабкоркой.

П. Червинской.—Материал опоздал.

Прохожему.—Ваше заявление о старухе Славиковской было редакцией послано на расследование во 2 участок милиции г. Минска и выяснилось следующее: действительно старуха находится в плохих гигиенических условиях, сын и невестка действительно невнимательны к ней, но что они не избивают старуху.

Марусе Киселевой.—Автобиографию не печатаем. Пишите о работе делегаток на „Дубровенской мануфактуре“.

М. Хазану и *Крыльцовой.*—Библиотечки годовым и полугодовым подписчикам за 1927 год с некоторым опозданием, в начале марта, уже разосланы.

А. Новышу, Балоцінай, Куксінскай, Паўлоўскай, Мсьціслаўскай, Быхаўскай, Ліўшыц, Ландо.—Вашы матэрыялы да сьвята 8-га сакавіка ў нумар „Беларускай Работніцы і Сялянкі“, прысьвечаныя гэтаму сьвяту, спазьніліся. Каб не пакінуць іх ня выкарыстанымі, другога сакавіка рэдакцыя пераслала іх у рэдакцыю газэты „Зьвязда“.

М. Ермаковіч.—Вашу аўтабіаграфію перасылаем у „Чырвоную Зьмену“. Пішэце нам аб коопэраваньні сялянак, аб уцягваньні іх у грамадзкую працу, аб іх быце і г. д.

Н. Васілеўскай.—Вашы два пісьмы (ад 21 і 26 лютага) атрымалі. Вельмі добра, што наладзілася сувязь, цікава было-б атрымаць ад гуртка некалькі бягучых пратаколаў занятак (выслаць можна бяз маркі). Чакаем таксама допісаў ад членаў Вашага гуртка.

Е. Игнатович.—Напишите, как делегатки-польки провели 8 марта и как удалась постановка пьесы.

Лычкоўскай.—Заметку аб леташніх ясьлях друкаваць ня будзем. Напішэце, як сёлета рыхтуюцца сялянкі да гэтае кампаніі. Аб працы сябра сельсавета—жанчыны, таксама друкаваць ня будзем.

Г. Балатоўскай.—Вось Вы пішаце, што ўдзельнічаеце ў працы савету, коопэрацыі і інш., а што практычнага вы там робіце? Напішэце, калі ласка, якую працу даручае Вам сельсавет, коопэрацыя, і як Вы яе выконваеце. Адну заметку зьмяшчаем.

Марозавай.—Ня пойдзе. Чаму не напісалі, якой працай заваявала т. Андрэйчыкава аўтарытэт.

Дахич.—О Красном Кресте в Городокском районе уже печатали в прошлом номере.

Дрэйзінай.—Напішэце аб тым, якая палітасьветная праца праводзіцца ў гуртку кройкі і шыцьця.

С. Палятовіч.—Мысьлі адносна таго, што трэба рабіць дэлегаткам, справядлівыя, іх можаце выказаць гуртку таварышак, пагаманіць з імі аб гэтым. Для друку яны не гадзяцца, бо ўжо ня новыя і загэтым дзеля масавага чытача няцікавыя.

Н. Кривоносовой.—Пишите, как работают ваши делегатки, относительно врача—так может-быть у него было неотложное дело из-за которого он и не мог выехать. Если этого не было—надо сообщить в РИК. Заметку печатать не будем.

Наталцы.—Аб т. Гольдберг у нас ужо раз друкавалася.

Ф. Селево.—Пишите о том, как втягиваются батрачки в общественную жизнь, о их быте, запросах и т. д.

Т. Фаміцкай.—Пішэце, у чым больш выяўляецца сьвядомая актыўнасьць сялянак. Заметку друкуем.

О. Дзянісэвіч.—Вельмі добра будзе, калі вы сваім прыкладам пакажаце сялянкам, што і жанчына можа быць добрым грамадзкім працаўніком.

А. Гед.—(Вялешынская школа). Організуйце гурток прыхільнікаў нашай часопісі. Напішэце пра пазыку ўзмацненьня сельскай гаспадаркі, як яна пашыраецца сярод сялян і сялянак.

М. А.—(Бярэзінскі РК).—Веды аб падпісцы па раёну вы можаце атрымаць у Райпашт. адзяленьні.

П. Лабус.—Чакаем ад Вас новых пісем, сьвежых допісаў.

А. Соколовой, Н. Еремовой, Элькиной.—Помещаем Ваши фотографии и письма использовываем для подписей.

П. Мініну, А. Гладкаму.—Вершы „Плакала Горка“ і „Маці“—перасылаем у „Беларускую вёску“ для дадатку „Чырвоны сейбіт“. Да нашай часопісі не падышлі. Здольнасьць да пісаньня у абоіх адчуваецца, дык мы і накіроўваем Вас да часопісі, якая працу з пачынаючымі пісьменьнікамі вядзе больш шырока і стала.

Ясновидящей и Дривотиной.—Стихи к 8-му марта опоздали. К тому же их печатать все равно не можем: первый—тяжелый для наших читальниц, второй—необработанный.

В. Шэмпелю.—Ваш верш напісан досыць шчыра, з пачуцьцём, але слабы. Раім больш старанна вывучаць беларускую мову, бо яна ў вас дужа ня чыстая, і нават мясьцінамі недарэчнасьці; напрыклад: „да пары шалеюць ўсе паны-зладзеі, толькі сёстры млеюць, *ждуць ад нас надзеі*“. Сказ пабудован зусім няправільна. Больш працуйце над сваім агульным разьвіцьцём, бо верш настраёвы, але ня глыбокі. Аб жыцьці і працы работніц заводу, калі ласка, пішэце.

П. Зарніцкаму, Н. Аляксеевай. Вашы вершы таксама друкаваць ня будзем, слаба апрацаваны.

М. Івашкевічу.—Вы, таварыш, наіўнасьць грубую дапускаеце.

Апісваючы чорнымі фарбамі мінулае, вы ўпэўніваеце работніц і сялянак. „...Запраўды, так было, ...а мо і не паверыш?

Бо дзесяць год ужо прайшло,
Магла-ж запамятаваць ты“...

Раім больш крытычна і (галоўнае) больш уважна адносіцца да таго, што пішаце. Верш друкаваць ня будзем.

ВСЕСОЮЗ. ГОСБИБЛИОТЕКА Т.С.С.Р.
Инв. № 12

БЕЛАРУСКАЯ РАБОТНІЦА і СЯЛЯНКА

Адрас рэдакцыі:
Менск, Савецкая вул., № 45
Тэлефон № 419

ОРГАН АДДЗЕЛУ РАБОТНІЦ І СЯЛЯНАК
ЦЭНТРАЛЬНАГА КАМІТЭТУ
КОМУНІСТ. ПАРТЫІ (бальш.) БЕЛАРУСІ

УМОВЫ ПАДПІСКІ:
На 1 месяц . . . 15 кап.
„ 3 „ . . . . 45 „
„ 6 „ . . . . 90 „
На год „ . . . 1 р. 80 „

№ 3 (41) || Сакавік (март) 1928 г. || № 3 (41)

Пад пятой пана.

Польскія паны, рыхтуючыся да вайны, хочуць разьвязаць сабе рукі. Ім трэба зьнішчыць усё рэволюцыйнае, што ёсьць у Польшчы, ім трэба супакоіць, задушыць нездаволенасьць працоўных мас. Арыштамі і турмамі, зьдзекамі яны хочуць загасіць рэволюцыйны рух у Заходняй Беларусі.

У апошнім нумары нашай часопісі паведамлялася аб судзе над 133 рабочымі і сялянамі, якіх урад Пілсудзкага абвінавачвае ў прыналежнасьці да комуністычнай партыі.

Зараз-жа, 23 лютага, польскія паны пачалі судзіць Беларускую Грамаду—рэволюцыйную організацыю сялян і рабочых Заходняй Беларусі ў асобе 56 сяброў Грамады.

Суд над Грамадой—гэта суд над батракамі, беднякамі і сераднякамі Заходняй Беларусі.

За што паны судзяць Грамаду?

Яшчэ ў 1925 годзе сяляне Заходняй Беларусі пачынаюць змаганьне за зямлю з панскімі ўласьнікамі, з панскімі зьдзекамі. Сяляне Заходняй Беларусі пачынаюць разумець, што шлях іх вызваленьня,—гэта організацыя моцнага саюзу рабочых і сялян. Яны ствараюць рэволюцыйную організацыю Грамаду, якая ахапіла да 100 тысяч сялян і рабочых Беларусі. Грамаду, якая паставіла сваёй мэтай—змаганьне за рабоча-сялянскую ўладу, за нацыянальнае вызваленьне, барацьбу за вызваленьне працоўных мас Заходняй Беларусі з-пад улады памешчыкаў і капіталістых.

Грамада вяла барацьбу за існаваньне беларускіх школ, якія польская ўлада пазакрывала. Грамада змагалася за вызваленьне арыштаваных працоўных з турмаў. Грамада абараняла інтарэсы батракоў, змагалася за лепшыя ўмовы іх жыцьця.

Грамада стала цэнтрам рэволюцыйнай барацьбы ў беларускай вёсцы ў Польшчы.

Вось за што польскія паны парашылі зьнішчыць Грамаду. Вось чаму 100-тысячная організацыя была разгромлена і запратаны ў турмы лепшыя барацьбіты, вось чаму паны катавалі і катуюць сотні і тысячы рэволюцыйных сялян.

За тое, што сяляне Заходняй Беларусі пасьмелі падняць свой голас супроць польскіх зьдзекаў, што яны захацелі зямлі, за тое, што яны асьмеліліся патрабаваць у школах сваёй роднай мовы—польскія паны распраўляюцца з імі.

У беларускага працоўнага народу заўсёды застануцца ў памяці нячувалыя катаваньні над імі. Кроў стыне ў жылах, калі слухаеш і чытаеш аб гэтых катаваньнях.

Вось адзін з тысячы прыкладаў зьверства польскіх паноў. Селяніна Кандрата Панасенка, з вёскі Савіч у Слоніме, пасьля біцьця рэвальверам, падвесілі за моцна зьвязаныя назад рукі і білі па твары, разьдзявалі і валаклі па зямлі, ламалі пальцы, расчынялі жалезам рот і ўлівалі ваду. Гэта толькі маленькая частка таго, што польская ахранка зрабіла з Панасенкам.

Другі прыклад—паліцыянты Кобрынскага павету арыштаваных сялян білі кіямі ў пяты, вырывалі з галавы валасы і тапталі нагамі, плявалі сваім ахвярам у твар. Каб заглушыць крыкі, арыштаваным накідалі на галовы кажухі, затыкалі рот анучамі і прымушалі яшчэ іграць на бандуры і пяць.

Вось як жывецца працоўным ў Заходняй Беларусі.

Паны судзяць Грамаду, але-ж няхай яны ведаюць, што гэтым судом, сваімі зьдзекамі, яны ня спыняць рэволюцыйнай барацьбы, ня прытупяць волю і імкненьні працоўных да вызваленьня!

Меярзон.

Работница, поднимай свою квалификацию.

Промышленность у нас с каждым годом расширяется. Пускаются новые фабрики и заводы. Расширяются существующие предприятия, открываются новые цеха, вводятся вторые смены, устанавливаются механизированные станки, которые увеличивают производительность труда.

С расширением промышленности увеличивается и количество рабочей силы в производстве как мужской, так и женской.

В государственной промышленности Высшего Совета Народного Хозяйства Белоруссии на 1-е июля 1927 года было занято: 6.503 работницы, а на 1-е ноября этого же года—7.192 работницы. Наибольший рост женской рабочей силы дали химическая промышленность, бумажная и стекольная.

Трудколлективы в наших белорусских условиях занимают значительное место в промышленности и здесь количество занятых женщин с каждым днем увеличивается: на 1 I-27 года было занято 1.670 женщин, а на 1 VIII-27—уже 2.655.

Из этих цифр видно, что вовлечение работниц в производство двинулось вперед, но здесь есть еще много больных мест.

Женский труд до сего времени в большинстве своем использовывается на подсобных неквалифицированных работах: в деревообрабатывающей промышленности неквалифицированных и малоквалифицированных работниц на каждую сотню работающих приходится больше 68, на железной дороге—больше 74, у бумажников—66, у кожевников—больше 79.

Партия и профсоюзы принимают меры к поднятию квалификации работниц. В 1926 году переведено на более квалифицированные работы 229 работниц. В 1927 году на дрожжевом заводе „Красная Заря“ (г. Минск) были поставлены две работницы на квалифицированную работу, но одна из них ушла с работы, не желая квалифицироваться, а вторая заболела независимо от работы в данном цеху; сейчас парт'ячейка и завком опять поставили вопрос о продвижении работниц на квалифицированные работы. В Гомеле, на стекольном заводе „Пролетарий“, две работницы готовятся стать выдувальщицами.

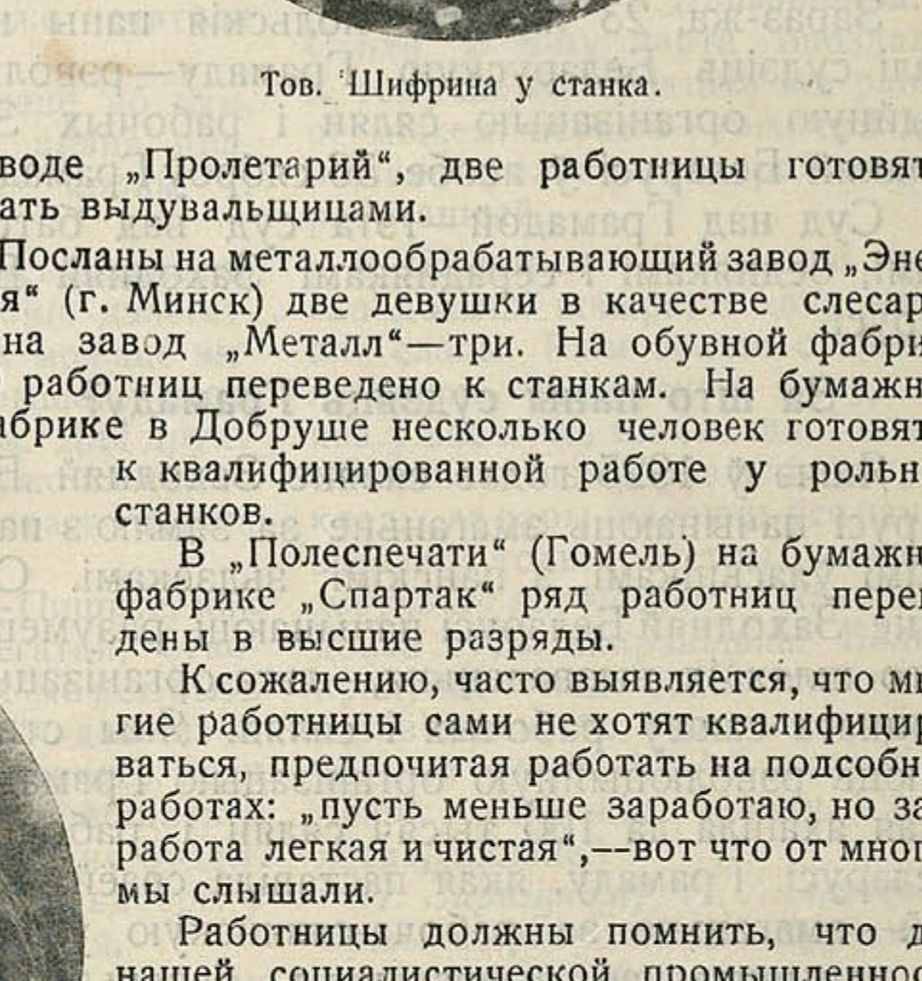

Тов. Шифрина у станка.

Посланы на металлообрабатывающий завод „Энергия“ (г. Минск) две девушки в качестве слесарей и на завод „Металл“—три. На обувной фабрике 10 работниц переведено к станкам. На бумажной фабрике в Добруше несколько человек готовятся к квалифицированной работе у рольных станков.

В „Полеспечати“ (Гомель) на бумажной фабрике „Спартак“ ряд работниц переведены в высшие разряды.

К сожалению, часто выявляется, что многие работницы сами не хотят квалифицироваться, предпочитая работать на подсобных работах: „пусть меньше заработаю, но зато работа легкая и чистая“,—вот что от многих мы слышали.

Работницы должны помнить, что для нашей социалистической промышленности нужна и более ценна квалифицированная рабочая сила, которая создает определенные ценности для нашей страны.

Работницы также должны знать, что, поднимая свою квалификацию, они этим самым улучшают свое материальное положение—чем квалифицированнее работница, тем она больше зарабатывает.

Каждая работница должна настойчиво добиваться повышения своей квалификации.

Тов. Русанович за работой.

Работницы, выдвигайте сами вопросы о своей квалификации перед партийной ячейкой и перед фабзавместкомом!

Не стесняйтесь, что первое время может быть вы встретитесь с ненормальными условиями в работе, как это было на обувной фабрике и на заводе „Металл". Ставьте тогда парт'ячейку и завком в известность и они вам помогут. Все препятствия, какие будут встречаться, надо побороть. Вот такими работницами, как Русанович с обувной фабрики, Шифрина з завода „Металл", мы можем гордиться. Поставили они своей целью добиться определенной квалификации и добились этого, несмотря на все препятствия, которые стояли на их пути. Побольше бы нам таких работниц, тогда дело с квалификацией работниц на производстве двинулось бы быстрее!

Квалифицированную рабочую силу мы подготовляем через бронь, ФЗУ, профтехшколы и курсы ЦИТ'а (Центрального Института Труда.) Задача этих курсов—дать квалификацию безработным рабочим, работницам.

Надо сказать, что безработных женщин на этих курсах мало. Об этих курсах должны знать работницы, они должны больше поступать на эти курсы. Надо помнить, что до тех пор, пока безработные женщины без квалификации,—трудно получить работу.

Больше настойчивости, больше энергии самих работниц в повышении своей квалификации. Социалистической промышленности нужны квалифицированные работницы.

Н. Танаевцева.

Трудколлектив чулочниц им. 1-го Мая.

В 1927 году к 8-му марта был решен вопрос об организации трудколлектива чулочниц для безработных женщин. Энергично взялись за дело. В мае была начата работа с подготовки работниц чулочному делу, так как на Бирже Труда совершенно отсутствовали вязальницы на круглых машинах.

Трудности в работе мы преодолели и имеем ко дню 8-го марта обученных 225 человек работниц. Ко дню 8-го марта фабрика подготовила к выпуску последующие цехи: красильню, отдельный цех, выпускающие готовую продукцию. До сих пор окраска и отделка производились на Витебской Государствен. фабрике.

Некоторые процессы производства механизированы. Фабрика приобрела крутильный ватер на 200 веретен, имеется 110 круглых вязальных машин, пять мотальных, несколько фланговых, скоро получим 20 круглых и 1 мотальную машину.

Растет и производительность труда. Вырабатываем в день 150 дюжин дамских чулок. Заработная плата также повысилась.

Из всего количества работниц 35 проц. составляет молодежь, остальная масса работницы-женщины, состоящие раньше на Бирже Труда, не имевшие никакой специальности.

При фабрике организована парт'ячейка, комсомол, который вырос с 14 человек до 39 членов. У нас есть и кружок красных сестер, выпуск которого состоялся 26-II в подшефной части Красной армии. Выписываются газеты и журналы, в том числе и журнал „Беларуская работніца і сялянка".

8-го марта состоялось торжественное открытие нашей фабрики. К этому времени приурочили выпуск брони.

В связи с открытием новых цехов, наша фабрика увеличивается за счет безработных женщин до 350 человек.

г. Витебск. Работница т/кол. **Зигельман.**

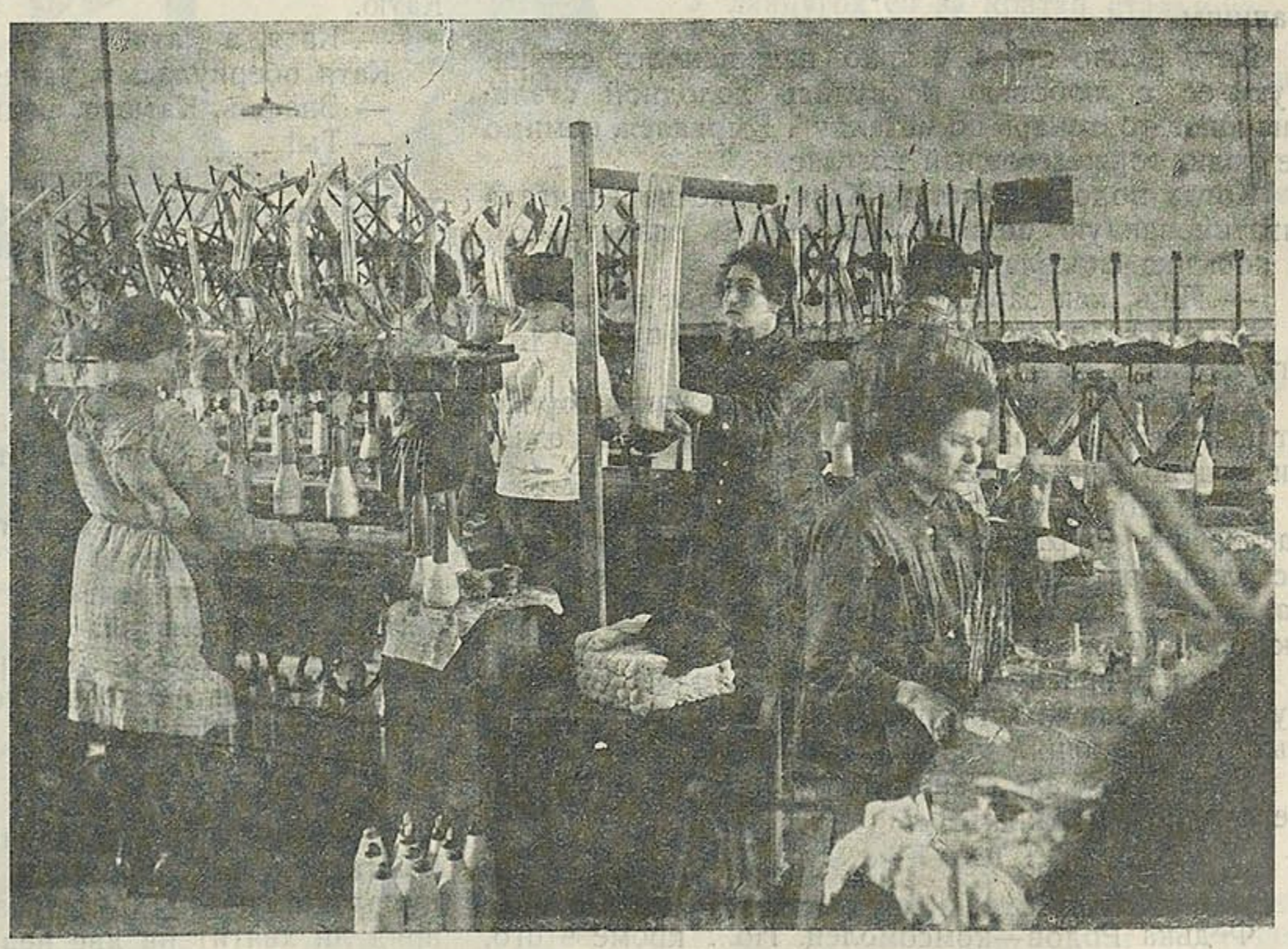

Чулочницы. Мотальное отделение.

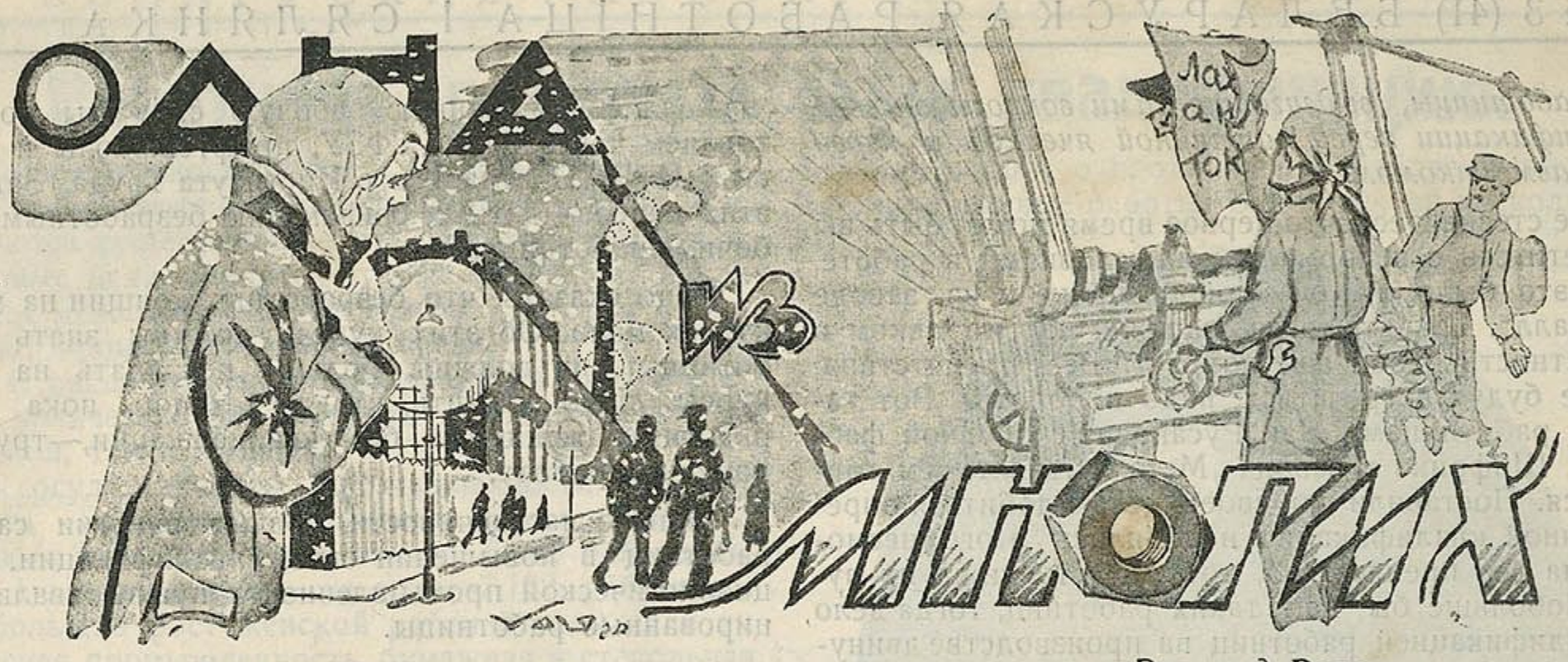

Рассказ **М. Берегового.** *Рис. худ.* **Вало.**

Токарь по металлу

На улице было темно. Фонари разливали жирные круги света, вспыхивали и мигали. Падал снег.

Катя приподняла воротник и ускорила шаги. На заводском дворе жизнь уже кипела. Десятки рабочих, погружаясь в черные провалы корпусов, нарушали утреннюю тишину шутками и смехом.

— Почетному и потомственному пролетарию, привет...

— Вали скорей Катюха, а не то завод станет...

В этот день рабочие особенно горячо жали Кате руки. И неудивительно: недавняшняя подручная Катенька, сегодня—токарь по металлу, Екатерина Марковна Островская. Превращение воистину сказочное.

Пробило семь. Дрогнуло „Динамо". Запели машины.

Катя робко стала у ярко начищенного станка. Руки ее с любовью коснулись холодной стали, „наконец-то токарь по металлу". Вырвался, помимо ее воли, торжественный возглас.

Когда подошел мастер, Катя бойко передвигала штатипованную полосу. Волосы ее разметались, а косынка сползла на шею.

— Ишь, как заработалась, аж в пот вдарило!

— Кто дело делает, а кто под ногами путается,— огрызнулась Катя.

На обед Катя вышла последней. Руки горели от непривычной работы, но глаза лучились сознанием исполненного долга.

В столовой бодрость покинула Катю. Ложка застревала во рту, каждая улыбка, смех и шутка истолковывались ею, как насмешка и вызов. Казалось все смотрели на нее с укоризной... „Выскочка". „Тоже токарь".

Гудок прервал ее размышления. Столовка быстро пустела, а через минуту-другую обычный фабричный гул наполнил кварталы пригорода.

Снова стучал станок и руки Кати проворно бегали по рычажкам.

Свет и тени

Федька Родов—комсомолец. Но... кроме этого, Федька буян и бузотер. Федька Катю не взлюбил

— Тоже, паиньку корчит, газеты читает... подумаешь! Видали таких,—говорил он рабочим.

—Ну, это ты напрасно. Хоть и баба, а дело знает, а что твои шутки ей не по вкусу, так это она права. Ломаешься ты Федька, а любой „бронь" тебя за пояс заткнет, встречая такие ответы Федька темнел лицом и, скверно выругавшись, отходил.

Раз после перерыва Катя увидела над своим станком большой плакат. На плакате кривыми буквами было намалевано: „*лахудра ты, а не токарь*".

Слова лишнего не сказав, сорвала Катя бумагу, пододвинула гайку, нажала рычаг и со слезами на глазах продолжала работать.

Федька этого не ожидал. К директору не побежала, истерику не закатила, скандала не подняла... Это было выше его понимания.

После гудка, у ворот завода, догнал Федька Катю.

— Катя, а Катя!

Катя обернулась и, увидя Федьку, остановилась.

— Знаешь, Катюха, ведь это я плакат писал...

— Ты!

— Только я больше так писать не буду. Ты не такая, как все... Особенная ты, Катюха, баба.

Выпалив все и не ожидая ответа, Федька быстро повернул за угол и скрылся в толпе расходящихся по домам рабочих.

Катя осталась стоять, как вкопанная. Так вот, он какой парень, а я думала, хулиган неисправимый.

Уже подходя к дому, Катя столкнулась с мужем. Лицо его было бледно. Чуть пошатываясь, он входил в дом общежития.

— Митя, милый что с тобой?

Ничего не отвечая, он протянул ей маленькую бумажку—„на прочитай". Катя быстро схватила листок и вскрикнула:

...Дано сие Дмитрию Островскому, в том, что он... сокращается...

Сгущались сумерки.

Получка

День получки—праздничный день на заводе. Выстаивая в очереди у окошечка кассы, Катя думала о многом. Муж безработный, ее получки вряд ли хватит на две недели, впереди—голод.

— Островская, получите!..

Катя протянула руку, что это: один, другой, третий, четвертый... червонец.

— Товарищ кассир, вы ошиблись.

— Проверьте...

В ведомости черным по белому: Екатерина Островская, токарь по металлу—82 руб. 36 коп.

Катя засмеялась. Какая же я дура. Ведь я больше не подручная, *а токарь по металлу*. Ясное дело—денег больше.

— Не задерживай очереди, проходи—волновались рабочие.

Когда Катя ввалилась домой, с кучей свертков и мешечков, Дмитрий ахнул...

— Что ты, Катюха, рехнулась, что-ли? Я безработный, а ты деньгами соришь. Стыдно!

Катя, улыбаясь, рассказала ему случай у кассы.

Мандат № 134

Заводской клуб битком набит. Прения по наказу Горсовету давно закончены. Председатель позвонил.

— Товарищи, приступим к выборам депутатов в Горсовет. Есть предложения.

— Горохова Федьку... Андронича... Бегунца... Островскую...

Зал дрогнул. Островскую, Островскую даешь... Бегунца, Островскую! Опять позвонил колокольчик.

— Итак, товарищи, проголосуем. Кто за Островскую?

Лес рук. Особенно горячился Федька Родов—считать нечего. Все за нее. Она баба с характером. Бой-баба.

* * *

Секретарь ячейки, т. Фомин, читал заявление.

„...Хочу стать в ряды борцов партии Ленина, так как совестно стоять у станка и хлопать ушами, когда мои лучшие друзья отдают последние силы за наше общее дело...

Катя Островская. Токарь.

Говорить было не о чем. Прихода Кати в коммунистическую семью ждали давно. Поперек заявления легла четкая надпись—*принять*...

. . . . . .

В мандатной комиссии Горсовета сутулый деловод жирными буквами вписывал в еще пахнувший красный билет.

„...Дан Екатерине Марковне Островской за № 134...“.

В углу билета чернела карточка, из карточки смотрело на меня честное и открытое лицо токаря по металлу—Кати.

В. Скародзька.

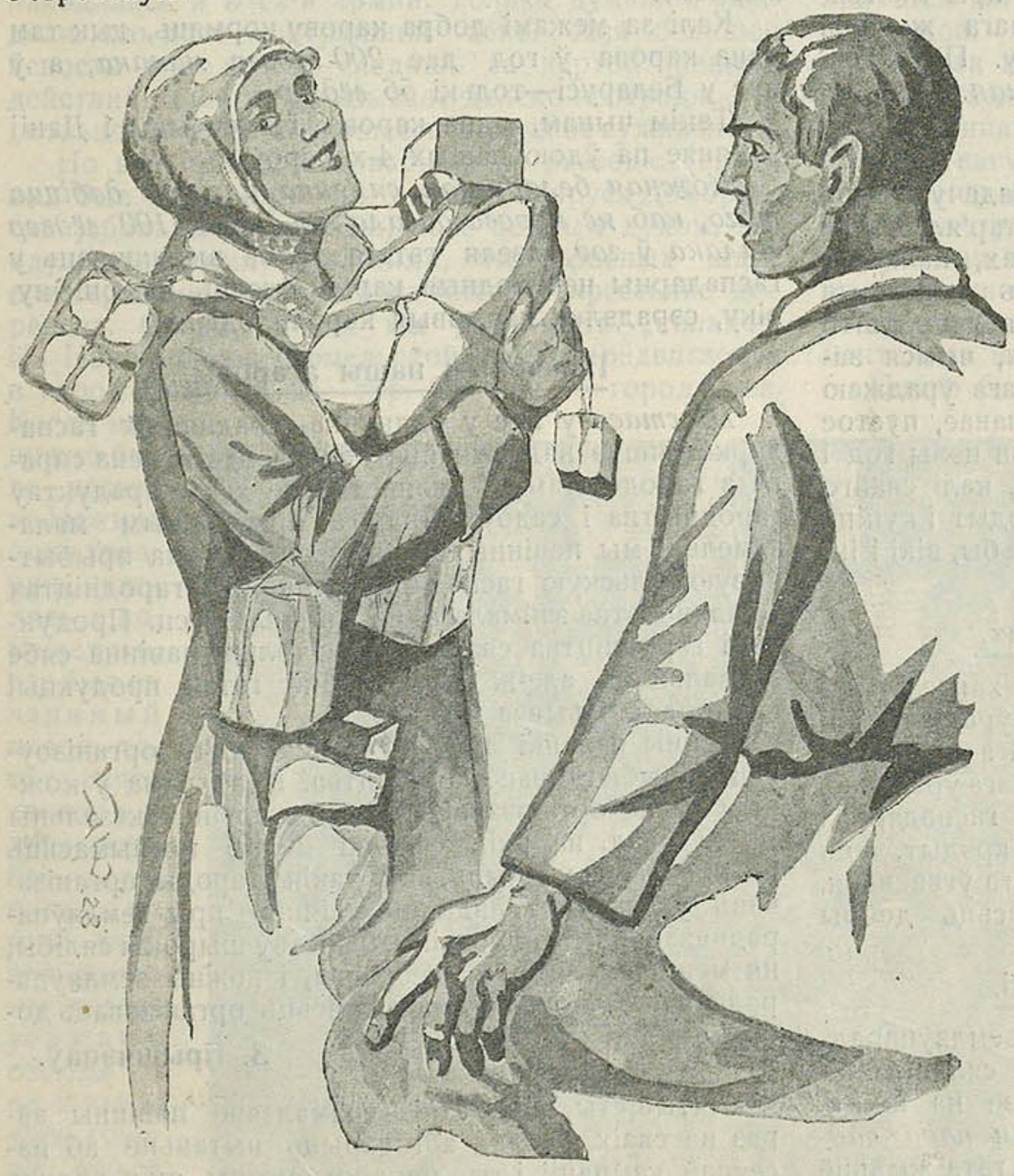

...Я безработный, а ты деньгами соришь...

Заходняй Беларусі.

Каля дарогі плача асіна,
З ветрам аплаквае ўзятага сына,
Сумам тугою агорнуты стрэхі,
Дзесь зацягнула агідная ціна
Іскры уцехі.

Сын Беларусі за грознай сьцяною,
У ланцугох ён за кратай стальною.
Круціцца хмара паноў-груганоў...
І толькі разносіцца сьлёзнай жальбою
Звон кайданоў.

Радасьць забіта турмою-грамадаю,
Груганы круцяцца з грознай пагардаю.
Чорным арлом павісае закон,
І зачынілісь крываваю здрадаю
Радасьці звон.

Туліцца ночка вопраткай чорнаю,
Сын—беларус з галавой непакорнаю
Не паддаецца ні сьлёзам, ні суму—
У цёмную ночку, ў ночку бяззорную,
Думае думу.

Заўтра пакіне сьцежкі жыцьцёвыя
За свае думкі, вольныя, новыя;
Толькі ўцеха ў сэрцы адна:
Зьнікне няволя, згінуць аковы,
Будзе вясна.

Золата-рунь у палёх ня рунее,
Лежачы плуг, барана іржавее.
Не зааараны пустуе абшар.
Вецер асіну весткай абвеяў:
— „Зьнік гаспадар“.

Прыдуць часы, навальніца разьвернецца,
Чэрнь груганоў ўжо ніколі ня вернецца.
Помсты чакае магіла забытая.
Панскай крыві, няўзышоўшае зерне,
Просіць прыбітае.

Задачы сялянкі ў сёлетнюю пасяўную кампанію.

Пасяўная кампанія ў гэтым годзе мае асаблівую важнасьць. Мы перасягнулі даваенны ўзровень у нашай сельскай гаспадарцы, і цяпер перад усім бядняцка-серадняцкім сялянствам стаіць вялікая задача пановаму перабудаваць нашу сельскую гаспадарку. Пад гэтым трэба разумець такія задачы, каб, напрыклад, збожжавыя культуры—жыта, авёс, ячмень—давалі з дзесяціны *ня 40 пуд., а 100 пуд.*, каб бульба радзіла з дзесяціны *не 500 пудоў, а 1.000 пуд.*, каб карова давала ў год *не 56 вёдзер* малака, а ня менш *100* і г. д.

Што дзеля гэтага сялянка павінна рабіць у сёлетнюю сельска-гаспадарчую кампанію?

За колектывізацыю сельскай гаспадаркі.

Першае—пры дробным землякарыстаньні надзвычайна цяжка палепшыць сельскую гаспадарку, пагэтаму сёлета неабходна будзе перад сялянкамі паставіць задачу аб *калектывізацыі сельскай гаспадаркі.* Калектыўныя гаспадаркі, якія да гэтага часу існуюць, паказалі, што тыя беднякі, якія даўно аб'ядналіся ў колхозы лепш жывуць, чымся беднякі, якія засталіся весьці паасобную гаспадарку. Цэлы шэраг з іх ня мае часам каня, плуга, насеньня і іншага, а калі і здабывае бядняк інвэнтар, дык яму трудна ўтрымаць яго пры малазямельлі, пагэтаму выхадам да лепшага жыцьця павінна зьявіцца пераход да калхозу. Перад сялянкай такая задача стаіць *як аснаўная.*

Ачышчайце насеньне.

Другое—паставіць у гаспадарцы задачу ачысьціць к яравому севу ўвесь насенны матар'ял. Дзеля гэтага на пракатных пунктах, саўхозах, калхозах і каапэрацыйных таварыствах ёсьць належныя машыны, прылады. Сялянка павінна ведаць, што лепш засеяць менш добрага насеньня, чымся засеяць шмат, але-ж пустога, якое ніякага ўраджаю ня дасьць. Калі селянін і сее неачышчанае, пустое насеньне, ён абманвае сябе і сям'ю на цэлы год і падводзіць пад голад. Пасьля ачысткі, калі свайго насеньня мала, магчыма атрымаць крэдыт і купіць неабходнае насеньне збожжа, або бульбы, вікі і іншых культур.

Аб мінэральных угнаеньнях.

Трэцяе—у нашага сялянства не хапае ўгнаеньня, пагэтаму ў нас такія слабыя ўраджаі. Як галодная карова ня можа даваць добрага ўдою, так і галодная зямля ня будзе даваць добрага ўраджаю. У серадняцкіх і асабліва ў бядняцкіх гаспадарках свайго гною не хапае, пагэтаму праз крэдыт, а ён адпушчаецца, трэба прыкупіць штучнага ўгнаеньня, і, калі зямлю ўгнаіць, дык яна дасьць добры ўраджай.

Бунт супроць трохпалёўкі.

Чацьвертае—там, дзе праведзена земляўпарадкаваньне і там, дзе яно праводзіцца, сялянкі павінны ставіць пытаньне аб пераходзе на шматпольле замест трохпольля. *Сялянкам пара падняць бунт супроць трохполкі.* Якое гэта жыцьцё ў бядняцкай і серадняцкай сям'і на трохполцы, калі сям'я (асабліва ў бедняка), не даядае і сянцы, больш, чымся каму-б то ні было, прыходзіцца адчуваць. Пара зрабіць гаспадарку прыбытковай і дзеля гэтага пераходзіць на шматпольле. Кожны агроном пакажа сялянству, як перайсьці на шматпольле, толькі трэба гэтага захацець, і кожны селянін паставіць гаспадарку пановаму.

Высявайце культурныя травы.

Пятае—каму больш, як не сялянцы прыходзіцца клапаціцца аб жывёле—каровах, сьвіньнях птушках. А ў нашага, асабліва бядняцкага, сялянства каровам, сьвіньням, птушкам прыходзіцца галадаваць ня менш, чымся самаму селяніну. Зразумела, што ад такой жывёлы ніякага ня можа быць прыбытку. У селяніна жывёла мучаецца. У нас, напрыклад, у Беларусі, у тых раёнах, дзе няма лясных выпасаў, і летам сялянская жывёла галодная. Што павінна зрабіць сялянка? Дабіцца таго, каб у гаспадарцы разам з палепшаньнем сенажацяй *уводзіўся палявы травасеў,—канюшыны, вікі, сэрадэлі, і больш за ўсяго кожная сялянка павінна дабіцца ў сваёй гаспадарцы пасеву кармовых карняплодаў (кармовых буракоў, турнэпсу морквы).*

Калі за межамі добра карову кормяць, дык там адна карова ў год дае *200 вёдзер малака,* а ў нас у Беларусі—толькі *56 вёдзер.*

Такім чынам, адна карова Нямеччыны і Данії замяняе па ўдою нашых 4-х кароў.

Кожная беларуская сялянка павінна дабіцца таго, каб яе карова давала ня менш 100 вёдзер малака ў год, дзеля гэтага трэба вырашчваць у гаспадарцы неабходныя кармы—сеяць канюшыну, віку, сэрадэлю, кармовыя карняплоды.

Палепшым нашы агароды.

Шостае—у нас у бядняцка-серадняцкіх гаспадарках яшчэ надзвычайна кепска пастаўлена справа з гародніцтам. У сялянства не хапае прадуктаў гародніцтва і садоўніцтва, а пры нашым малазямельлі мы павінны арганізаваць высока прыбытковую сельскую гаспадарку, у якой-бы гародніцтва і садаводзтва займала адно з відных месц. Прадуктамі гародніцтва сялянства ня толькі павінна сябе здавальняць, але-ж і мець шмат гэтай продукцыі на продаж і вываз.

Нашы сялянкі не навучыліся яшчэ арганізоўваць прыбытковае гародніцтва. Неабходна ў кожным раёне арганізаваць хоць бы адзін паказальны город і сад, на якіх сялянкі мелі-б магчымасьць на практыцы ўбачыць, як такія гароды арганізаваць у сваёй гаспадарцы. Цяпер пры земляўпарадкаваньні мы адводзім сялянству шырокія сялібы, ня менш амаль што дзесяціны, і кожны земляўпарадкаваны двор мае магчымасьць арганізаваць досыць вялікі город.

З. Прышчэпаў.

Актывісты, дэлегаткі, грамадзяне павінны зараз на сваіх сходах абгаварыць пытаньне аб пасеўнай кампаніі і тыя мерапрыемствы, якія вядуць да палепшаньня і калектывізацыі сель.-гаспадаркі.

РАБОТНИЦЫ И КРЕСТЬЯНКИ ВОЕНИЗИРУЮТСЯ

В конце февраля в Минске при Доме Красной Армии состоялись общегородские состязания стрелковых кружков. Состязания прошли довольно активно. Первый приз на лучшего стрелка получила тов. **Лаврова.**

А. Соколова—работница Витебского Коммунального Треста. В 1921 г. 17 марта участвовала в подавлении Красными эсеровского восстания в Кронштадте. Участвовали также рабочие, приехавшие в Москву на с'езд. Витебские 45-е, Смоленские 31-е, Гомельские и Московские Военные курсы.

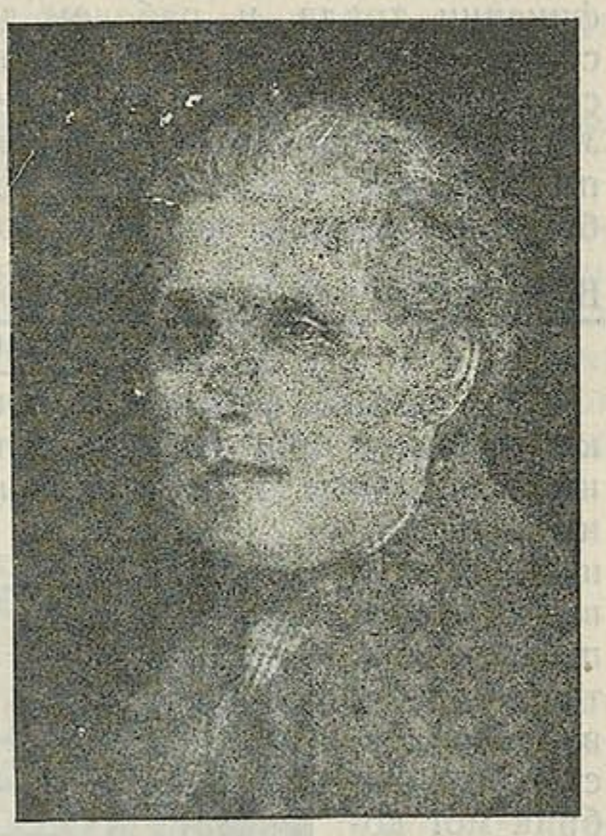

Надежды на победу не гасли.

Тяжелое время было—1919 год. В то время находилась я в 12-й армии. Только думали и ожидали, что даст завтрашний день. Для большей ясности положения—следишь за картой военных действий, а карта показывает далеко неотрадное, и „кольцо", нас окружавшее, все больше суживалось.

Но вот приходят товарищи из разведки (среди них был один хороший товарищ, Маруся Домбровская) больные физически, но с бодрым духом, воодушевляющими новостями, что красных ждет с нетерпением пролетариат Киева и крестьяне деревень. Скоро начали мы расширять „кольцо". Из Новозыбкова (Гомельской губ.) передвигаемся в город Нежин и из гор. Нежина в город Киев. Когда нам нужно было уехать из Нежина один товарищ, находясь в помещении, где был отчаянный холод, хотел снять хорошую дверь, чтобы протопить им камин: „мол, все равно мы сегодня уезжаем отсюда". Я не согласилась говоря, что в этом хорошем доме, может быть, не завтра, а через короткое время придется жить нашему брату. Дверь осталась несорванной.

Вот так в нас жил дух, что победим и будем пользоваться теми богатствами, которые завоюем.

Вспоминаю другой момент из военного прошлого. 23 августа 1919 года я ушла со штабом 47 дивизии Черноморского Красного Флота на фронт. По дороге у нас была массовая заболеваемость возвратным тифом, кроме того, от ненормальной жизни у многих осложнились хронические болезни (эпилептики, венерики и т. п.), никаких медикаментов, за исключением аспирина, не было.

Плохо было еще то, что мало было специалисток — сестер милосердия, которые были пропитаны нашим революционным настроением. Наши санкружки имеют огромное значение. В случае войны женщинам, обучающимся в кружках, будет легче работать.

Сигалова.

Санкружок на кожзаводе „Большевик" (г. Минск).

Жизнь труженицы в Латвии.

Заработок женщины, при одинаковой квалификации труда и рабочем дне (от 10-12 часов), с мужчинами, равен 79% заработка мужчины, что составляет 1,8 лата (на наши деньги—62½ коп.). Условия труда во всех этих мелко-промышленных предприятиях не соответствуют ни малейшим требованиям охраны женского труда.

Всюду самовластная рука хозяйчика. Непосильный труд женщин.

На разных фабриках, конфектных, обувных, консервных, производства бутылок и т. д. швейных, вязальных и шапочных мастерских, красильных, прачешных, всюду и везде работа поставлена так, чтобы владелец мастерских, фабрик мог добиться наибольшей прибыли за счет продолжительности рабочего дня и здоровья работающих, всюду рука самовластного хозяйчика, выжимающего последние соки из рабочего. Крайняя нужда заставляет женщину заниматься даже не свойственным ее организму и физическим силам трудом—поступать грузчиком на пароходы, приходящие в латвийские порты, или же на каменоломни.

В Польше. Ведут арестованную на демонстрации.

На складах тряпок Бальсона (в Риге) работают только одни женщины (их труд дешевле). Помещение холодное, пол песчаный. Воздух полон смрада и пыли. Вентиляции нет. Тут же, не умывшись, обедают. Работницы руками таскают на третий этаж громадные тюки тряпья. Дневной заработок при двенадцати часовом рабочем дне—1,7 лата *).

В городских больницах рабочий день—12 часов, исключений и для санитарок заразного отделения нет; санитарка обслуживает по 20-30 человек больных. В детской больнице (2-я городская) на одну санитарку приходится по 40 человек детей.

Дети без призора. Больничные кассы на бумаге.

Вернувшись домой с работы, женщина-мать еще должна стряпать, накормить семью, шить, штопать, ухаживать за детьми и т. д. Думать о чтении, об увеличении своих знаний не приходится. Утром, уходя на работу, работница-мать принуждена детей своих запирать (если они еще не посещают школу) в комнате. И сколько несчастных случаев с такими, без надзора оставленными, детьми. Зимою 1926-27 года в Риге было несколько случаев, когда по разным причинам загорались дома и запертые в комнатах дети сгорали. У правительства нет денег для трудящихся, но есть деньги на покупку подводных лодок, на техническое вооружение армии, на увеличение ее. Деньги есть на содержание громаднейшего штата полиции. Деньги есть и для тюрем, куда нужно сажать трудящихся.

Больничные кассы своим участникам и всем членам семьи выдают во время болезни, при родах, несчастных случаях и т. д. некоторую медпомощь и денежное пособие. Но так как большинство владельцев разных мелких предприятий и мастерских не страхуют своих рабочих в больничных кассах, то вне касс остается очень большой процент женщин - работниц. Последние во время болезни, или при несчастных случаях должны сами заботиться о себе или же погибать.

Многие женщины-матери, а также одиночки, не в состоянии перенести все ужасы голода и холода—и из отчаяния прибегают к самоубийству или же—занимаются проституцией. (В Латвии одних регистрированных проституток свыше 3300 человек)

40% политзаключенных в латвийских тюрьмах—женщины.

Из политзаключенных в латвийских тюрьмах—женщины составляют до 40%. Из этого можно заключить, что женское движение в Латвии в достаточной мере сильно и женщина активно вступила на путь революционной борьбы против существующего строя.

Все пытки и истязания, которым подвергается трудящаяся женщина в охранке, после ареста она переносит с необыкновенным мужеством.

Существуют в Латвии также и разные национальные и фашистские женские организации, но последние не пользуются абсолютно никаким влиянием среди женщин работниц.

*) Лата на наши деньги равняется приблизительно 33 коп.

27/XI—27 года при Рижских (левых) профсоюзах сорганизована женская секция. Эта секция ставит своей задачей: 1) поднять активность неорганизованных женщин-работниц и вовлечь их в профсоюзы; 2) бороться за экономическое и политическое раскрепощение женщины, улучшение женского быта, введение восьмичасового рабочего дня, охраны материнства и младенчества.

Изнуренная тяжелой непосильной работой и продолжительным рабочим днем она легко поддается болезням. По неполным цифровым данным процент больных женщин равен 57% общего числа больных (мужчин 46%). Понятно, что у женщины работницы с изнуренным организмом и дети больные.

В Латвии уменьшается за последние годы деторождение. Так, в 1925 году родилось 41.796 детей, против 41.172 в 1926 году. С особенной жестокостью карают женщину за каждый аборт, но о проведении закона об охране материнства и младенчества—никто пока не думает.

Достижения труженицъ СССР для латвийских работниц и крестьянок—пока мечта.

Все, что является правом трудящейся женщины. СССР: одинаковая оплата труда с мужчинами, охрана женского труда, социальное страхование матери и ребенка и т. д. и т. д. это только мечта будущего трудящейся женщины Латвии. Но она верит, что эта мечта претворится в жизнь в недалеком будущем.

На Ўсходе Савецкага Саюзу.

Туркестанкі абуджаюцца да новага жыцьця.

Жанчыны Туркестана прыкованы на ўсё жыцьцё да хатняй гаспадаркі, да далікатнай і марудной работы па вышываньню каўроў, шаўковых хустак і цюбецеек, за зборам хлапка, заняты доглядам за скацінай і вінаграднікамі. Жыве ў жаночай палове хаты („ічкары"), ня сьмее паказвацца ў людзі.

Туркестанка закрывае рот, паказваючы гэтым, што яна, выходзячы замуж, ніколі ня будзе пярэчыць мужу ды яго бацькам. Да гэтага часу, ня гледзячы на забарону, практыкуецца прадажа жанчын замуж, выкуп за жанчыну (які ў Туркменаў называецца „калымам"), плоціць муж бацьком нявесты. Плоцяць коньмі, вярблюдамі, мукой, авечкамі, грашыма і г. д.

Самым цяжкім грэхам жанчыны лічыцца—бязьдзетнасьць. „Дзеці ёсьць радасьць, няма дзяцей—гора". Так кажуць у Туркменіі. І, ня гледзячы на гэта, ніхто не клапоціцца аб тым, чаму няма часамі дзяцей? А вінаватымі часьцей за ўсё бываюць мужчыны, бо яны, па неахайнасьці, заносяць у сям'ю шмат хвароб, у тым ліку ня мала вэнэрычных. Агляд кіргіскіх аулаў (вёсак) дае цікавы і разам з тым вусьцішны малюнак—70 проц. сыфілітычных захварэньняў—лічацца не заразнымі. І зразумела, чаму да 35 проц. цяжарнасьцяй канчаюцца выкідышамі, а калі і родзіцца, дык дажывае толькі да 4—5 месяцаў.

Няшчасныя кабеты, ня ведаючы прычыны сваёй бязьдзетнасьці, шляюцца да знахароў, бабак і нічога ня выходзіць. Шэпты, апырсківаньні вадой і падкурваньне—не дапамагаюць. Застаецца яшчэ адно: ісьці на могілкі сьвятога ды маліцца, поўзаючы па насыпе. Жаночыя хваробы ў аулах ня лечацца мясцовымі „лекарамі", жаночыя хваробы не прызнаюцца. Жанчына ня мае права хварэць.

Мужчына—гаспадар, уладар. Удава ня мае права выйсьці замуж другі раз, бо тады траціць права на сваіх дзяцей. Нават на сямейных вечарніцах жанчыне нельга паказацца без чадры (чадра лёгкі туль, якім закрываецца твар) і быць з мужчынамі.

У вырашэньні розных гаспадарчых пытаньняў жанчына ня ўдзельнічане, ў яе нават ня пытаюць, як і што рабіць. Далей „ічкары" ёй дарогі завязаны, забаронены.

За тое мужу, уладару, усё дазволена і часта жаніліся баі па 40—50 гадоў на маладзенькіх дзяўчынках, якіх бацькі прадалі па сходнай цане.

Так было да тэй пары, пакуль ня прышлі бальшавікі. Яны сьмела і рашуча пачалі будаваць, расьціць новы быт. Цяжка было вясьці работу сярод загнаных, прыняволеных туркменістанскіх жанчын. Але новае ўсё-ж *перамагло*. У абарону жанчыны выступае новы савецкі закон. Расчыняюцца вякамі зачыненыя дзьверы „ічкары", пачынаюць вучыцца ў новай школе ня толькі хлапчукі, але і дзяўчынкі. Кабеты пачынаюць зьвяртацца за парадамі ў консультацыю, да доктара; яшчэ ў 1926 годзе было сыграна тут першае чырвонае вясельле.

Сонны ўсход абуджаецца—новы, савецкі быт, прыходзіць на зьмену. Жанчына ўсходу выходзіць на шлях вольнага жыцьця.

А. Г-скі.

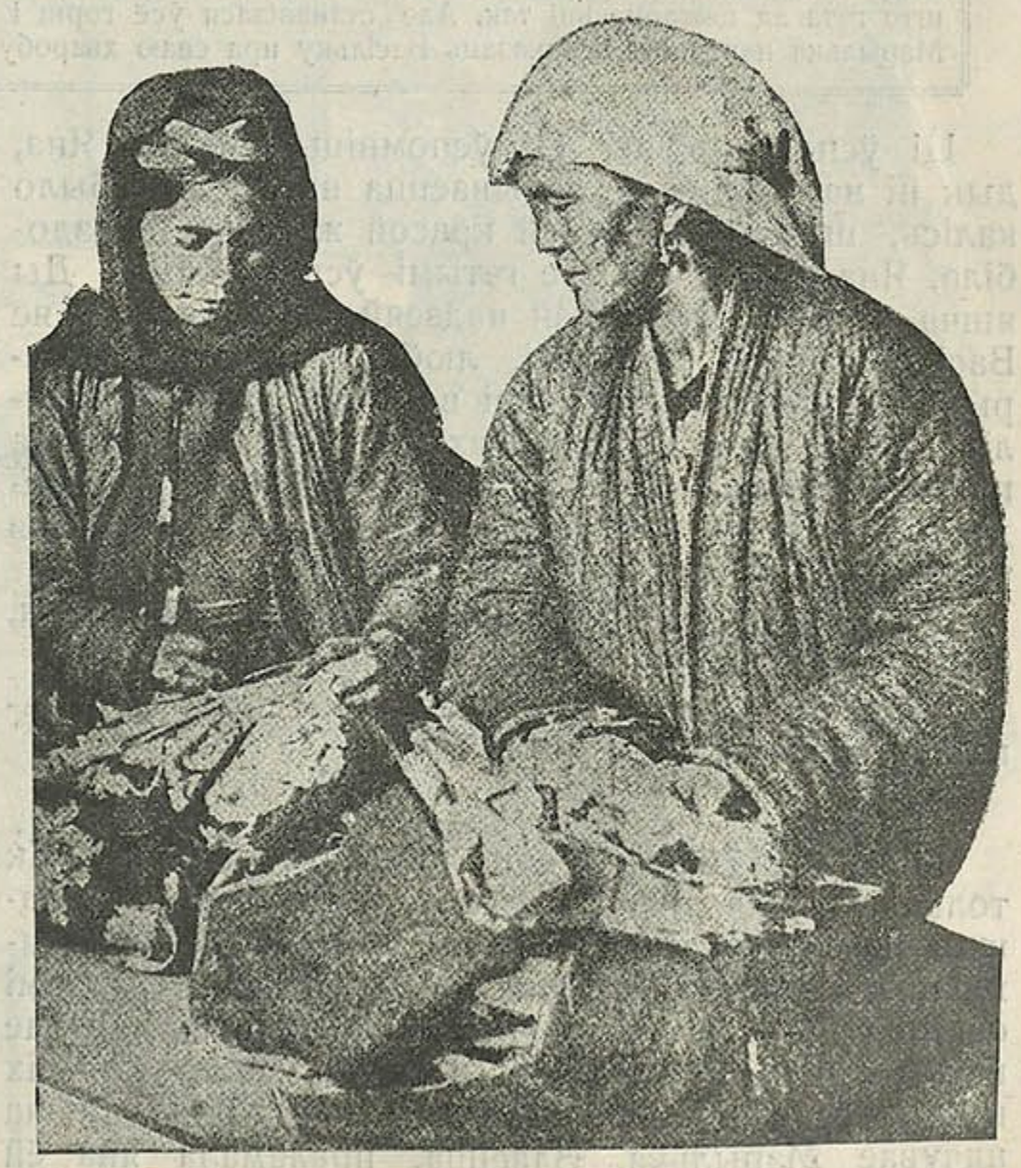

Узбечки—члены сельсавета.

НА МАЛАДОЕ

Апавяданьне **М. Зарэцкага.** *Малюнкі мастака* **Гуткоўскага.**

Зьмест папярэдняга. Адбылося апошняе спатканьне Марылькі з Васільком. Ніяк ня мог пагадзіцца малады дзяцюк са сталым рашэньнем Марылькі застацца жыць з Ахрэмам. Ня верылася неяк, не хацелася верыць! Але Марылька ня ўступіла на гэты раз угаворам каханага. І Васілёк з вялікім нечаканым горам пакінуў вёску. Радасьць Марылькіна зблякла, зьнікла—жыві з нялюбым дый каханак, здавалася ёй, забыўся на яе. Час ішоў... І новая, нязьведаная радасьць выбілася бурнай крыніцай—узварухнулася нешта пад сэрцам Марылькіным, гэта—на маладое... Цалкам аддалася новаму пачуцьцю... А Ахрэм падсыпаў ёй у пітво цішком зельля... Марылька паехала раз да маткі і зьлягла... Думалі, што гэта ад цяжарнасьці так. Але станавілася ўсё горш і горш. І Міхась, яе браценік, паехаў у горад за доктарам... Марылька папрасіла пераказаць Васільку пра сваю хваробу... Так прагна хацелася бачыць яго!

Ці ўспомніць яе? Ці ўспомніць мінулае? Яна, дык ні на хвіліну не забываецца на тое, што было калісь, што непазбыўнай красой жыцьцё ёй аздобіла. Яна толькі і жыве гэтымі ўспамінкамі... Ды яшчэ надзеяй, захаванай надзеяй, што будзе ў яе Васілёк, другі, маленькі, любы... К вечару Марыльцы пагоршала. Грудзі вострым агнём агарнуліся. Зусім цяжка стала дыхаць, быццам не хапала паветра. Здавалася, каб чагось сьцюдзёнага, ледзянога ўліць у нутро, дык-бы палягчэла, бо агонь там, жывы агонь бушуе...

А сьвінец у галаве распусьціўся, расплыўся, заліў сьвядомасьць пялёнкай зыбкай, атрутнай.

Заснула Марылька ліхаманкавым сном, затрызьніла ў гарачцы.

X.

Марылька бачыла сон, цяжкі, страшэнны. Як толькі заснула, пачула адразу, быццам нехта моцным цяжарам узьлёгся на яе, нехта вялізны, страшэнны, клюшнямі балюча ўпіўся ў бакі, а грудзьмі сваімі грудзі ёй душыць. Марылька ўяўна адчувае гэтыя страшэнныя грудзі. Жосткія, жалезныя. У іх костка ўрасла, мулкая, вострая. Яе асабліва балюча адчувае Марылька. Здаецца, праламала яна ёй грудзі, уелася аж у нутро саменькае, муліць, цісьне, не дае ўвабраць у грудзі паветра.

Варочаецца, стогне Марылька, стараецца скінуць з сябе жудасную нахабу. Але не даецца.

Сьмяротны адчай, сполах агнявы ахапляе. Бачыць Марылька твар перад сабой, жосткі, страшэнны, агідна скрыўлены, працяты нечалавечай злосьцю. Нешта знаёмае, блізкае, нехта свой...

Ахрэм!.. Гэта-ж ён мучыць яе, ён задушыць яе хоча...

— Ахрэм! Пусьці! За што ты?.. Людцы, ратуйце!..

Але ніхто не ратуе, няма навокал нікога..

Не, нехта ёсьць, стаіць воддаль няясным ценем, хто гэта?.. Гэта-ж Васілёк... ён, вядома, ён... Ён выратуе зараз, ён звольніць яе ад Ахрэма...

— Васілёк! Ну чаго-ж ты стаіш? Ці-ж ты забыўся на Марыльку на сваю? Ратуй яе, абарані!.. Бачыш, душыць ён, хоча забіць... Васілёк!

А дзе-ж ён падзеўся?.. Няма Васілька. Плакаць хочацца Марыльцы, сьлёзы падступаюць да горла. Каму пажаліцца? У каго шукаць абароны?..

Вось нехта, здаецца, падыходзіць. А, гэта Міхаська, браток.—Міхась мой, родны!..

Міхась хоча схапіць Ахрэма, узьнімае руку, але, замест Ахрэма, хапае яе проста за сэрца.

Ужо Ахрэма няма, толькі Міхаська ўсё нешта трымае за сэрца, цісьне яго, вырывае з грудзей. І крычыць чагось, як звар'яцелы.

— Дохтара прывёз! Дохтара прывёз! Марылька! Марылька! Прачніся!

І прачнулася Марылька...

Са зьдзіўленьнем азірнулася наўкола. У цьмяным жаўтаватым сьвятле схіліліся над ёю нейкія постаці. Міхась лапатаў весела:

— Ну вось... моцна ты сьпіш Марылька, ледзь збудзіў... Вось дохтар прыехаў, зараз абгледзіць цябе.

Марылька ўбачыла поплеч з Міхасём незнаёмага чалавека ў чорнай вопратцы. З зацікаўленасьцю зірнула на яго твар. Мяккія вусы, бародка, вочы сур'ёзныя, але ветлыя. Пачула шчырую даверлівасьць да гэтага чужога чалавека.

А там, далей, нехта трэці. Таксама ў чорным. Нешта знаёмае ў адкрытым прыгожым твары...

Васілёк!.. Ён прыехаў, ён тут. Ня кінуў, не забыўся на яе!..

Радасьць агнём працяла. Адразу ўскочыць хацела, кінуцца да любага, але прыціскала нешта да ложка.

Потым Марыльцы добра так, прыемна зрабілася. Нейкай асаблівай прытульнасьцю ахінулася хата. Быццам пасьля доўгай адлучкі трапіла яна ў кола сваіх родных, блізкіх.

— А дзе Ахрэм?—раптам усплыло на думку.

Азірнула хату. Матка нікае ўзад і ўперад, пасьпешна парадкуе хатнія рэчы. Бацька на лаўцы сядзіць, узіраецца на ўсё бязуважным поглядам: стары ўжо, яму толькі каб сядзець спакайней, каб не чапалі яго.

Ахрэма няма. Пэўна, некуды вышаў. Як гэта добра, што яго няма. Няма і таго цяжару, што гнётам ускладае яго прысутнасьць.

Тымчасам дохтар пачаў абслухваць яе, абстукваць. Яна трывала цярпліва, але ў думках чакала, каб хутчэй адышоўся, бо вочы міжвольна шукалі Васілька, яго чакала да сябе Марылька.

Дохтар абслухаў, сказаў бадзёрым, вясёлым голасам.

— Нішто маладзіца, паправіцеся, арганізм дужы, малады,—ён пераможа.

Дохтар адышоўся, сеў да бацькі на лаўку пачаў гутарыць з старым.

Тады падышоў Васілёк, прывітаўся, сеў на край ложка. Яна сударагава прыціснула яго руку да сваіх хворых грудзей. Зазірнула ў твар яму палкім, ліхаманкавым поглядам.

— Ты прыехаў, Васілёк... Які ты добры...

Больш не магла гаварыць, сьціснулі горла нечаканыя сьлёзы. З усіх сіл трымалася, каб не заплакаць.

Васілёк пяшчотна гладзіў яе галаву, глядзеў ёй у вочы кахаючым, поўным нявыказанага жалю поглядам.

— Марылька, любая, што-ж гэта ты... Як гэта табе прытрапілася? Пэўна, не сьцераглася, застудзілася...

— Я папраўлюся, Васілёк, хутка папраўлюся. Мне ўжо лягчэй. Я заўтра, пэўна, ужо ўстану... Як ты добра зрабіў, што прыехаў. Ой, як мне сумна было ўвесь час, як цяжка. Кожную хвілінку цябе ўспамінала. Мо' з нуды і прылучылася мне гэта хвароба...

— Марылька! Навошта ты так зрабіла? Ня было-б гэтага...

— Маўчы, Васілёк, я і сама каялася... Слухай. Я хутка папраўлюся. Тады я кіну Ахрэма... Бо ня змога мая ўжо... А мо' ты цяпер не захочаш? Васілёк?

Ён моцна сьціснуў яе гарачую руку.

— Як табе ня сорамна, Марылька!

— Ну, добра... А ведаеш што? Я маю сказаць табе нешта дужа, дужа цікавае. Давай сваё вуха...

Васілёк нахіліўся да яе.

— Слухай, Васілёк, у мяне будзе нехта... сын будзе... твой, Васілёк.

Яна глядзела саромліва і разам здаволена, чакала, як ён адкажа на гэтую навіну. У вачох Васілька загарэлася новае пачуцьцё, новая пяшчота. Сказаў толькі:—Марылька, сонейка маё яснае...

А яна далей гаварыла:—Гэта і хвароба ў мяне з гэтага. Так заўсёды бывае. Кожны хварэе. Гэта ў мяне—на маладое. А дохтар ня ведае, я не сказала яму. Я нікому не казала, толькі мамцы аднэй.. А ты, Васілёк, будзеш любіць яго?..

— Буду...

— Ну, вось і добра. Цяпер ты раскажы, як табе там жылося... Васілёк, ты мяне ў горад возьмеш з сабою, га?..

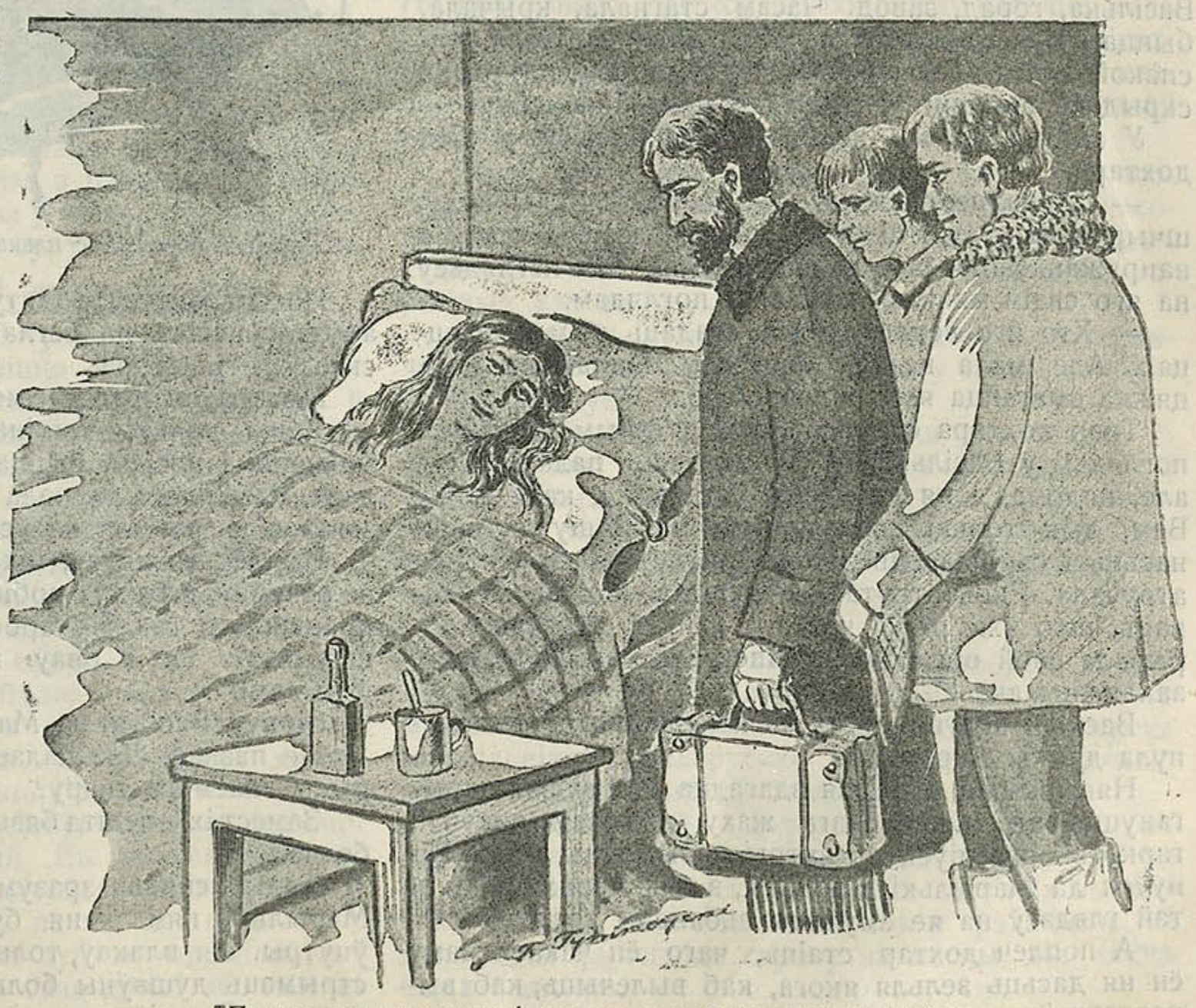

...Пачула шчырую даверлівасьць да гэтага незнаёмага чалавека.

— Ну, дык як-жа. Абавязкова вазьму, будзем жыць з табой разам. Ты таксама на работу паступіш. У нас на заводзе жанчыны поруч з мужчынамі працуюць і няма таго, каб, калі ты баба, дык ужо і ня лезь туды, куды табе не належыць. Баба зусім роўная з мужчынамі.

Васіль пачаў апавядаць пра рабочае жыццё, пра заводзкія парадкі. Марылька ўважна прыслухоўвалася да яго ласкавага голасу. Чула ў ім новыя таны, якія нібы адбівалі тое невядомае, сьвежае, што ўвабраў у сябе Васілёк за час расстаньня. Слухмянае ўяўленьне малявала ёй вобразы таго жыцьця, з якога прышоў цяпер да яе Васілёк. Жывога, цікавага і разумнага.

Стала Марыльцы добра так, лёгка. Быццам зьляцеў той цяжарны гнёт, што душыў грудзі. Толькі муць у галаве яшчэ плавала, яшчэ блытала няслухмяная думка.

Раптам у хату зьявіўся Ахрэм. Пахіліў галаву; твар задумёны, пануры. Васілёк, як убачыў яго, устаў, адышоўся.

З сполахам чакала Марылька, як спаткаюцца. Мо' лаяцца будзе Ахрэм? Сэрца забілася, а ўзрушаны ўздох спаткаўся глыбока ў грудзёх з балючым клубком.

Не, нішто. Толькі сярдзіта зірнуў Ахрэм у бок Васілька ды вусны скрывіў у недалужна-злосную ўсьмешку. Прыкрая маўчанка на момант атуліла хату.

XI.

Дохтар згадзіўся застацца нанач. Дужа прасіў Васілёк, бо бачыў, што моцна хварэе Марылька, што сьмерць ужо павісла над ёю.

Ноччу Марылька страціла прытомнасьць. Трызьніла страшэнна, жудасна. Часта памінала Ахрэма, Васілька, горад, завод. Часам стагнала, крычала, быццам мучыў хто яе, а часам нібы заціхала, заспакойвалася. Тады ўсе прысутныя адчувалі ўзмах скрыдлаў сьмерці, з сполахам чакалі канца.

У адну з гэтых хвілін Васілёк адвёў у бок дохтара.

— Слухайце, скажэце, калі ласка, толькі праўду, шчырую праўду... ці ёсьць якая надзея? І чакаў з напружанасьцю, што скажа дохтар. Той паглядзеў на яго сваім мяккім, ласкавым поглядам.

— Хто яго ведае, трудна згадаць, чым кончыцца... Але мала надзеі. Арганізм надламаны ўжо, цяжка змагацца яму з хваробаю...

Твар дохтара стаў асабліва сур'ёзным. Ён упіўся поглядам у Васілька.—У мяне ёсьць падазрэньне, але, вядома, я ня ўпэўнены ў гэтым і, калі скажу Вам, дык толькі спадзяючыся на Вашу сумленнасьць і сьціпласьць. Ёсьць прыметы, што хворая атручана. Якой атрутай—невядома. Можна меркаваць, што ўжо доўгі час яна нейкай атрутай падрывала свой арганізм, а цяпер мы бачым астатні, заключны акт...

Васілёк аслупянеў ад нечаканасьці, потым мігнула думка: Ахрэм...

Нявыразная, няясная здагадка прымусіла здрыгануцца ад міжвольнага жаху, і разам пякучай гаркотай разьліўся па нутры нявымоўны жаль. Кінуўся да Марылькі з адчаем, з бязьмернай пяшчотай глядзеў на яе змучаны зьбялелы твар.

А поплеч дохтар стаіць, чаго ён чакае? Чаму ён ня дасьць зельля якога, каб вылечыць, каб выратаваць?..

— Дохтар! Зрабіце што, колечы, ратуйце. Няўжо вы ня маеце спосабу?

Дохтар пакачаў галавой.—Бываюць выпадкі, калі і навука нічога ня можа зрабіць.

Тады Васілёк сеў на лаўку, закрыў твар рукамі і ціха, падзіцячаму, заплакаў.

Ціха ў хаце было, ня спаў ніхто, але ўсе маўчалі або гаварылі шэптам, быццам сьцерагліся, каб не парушыць астатняга спакою хворае. Трывожная ўрачыстасьць распасьцерлася ў хаце.

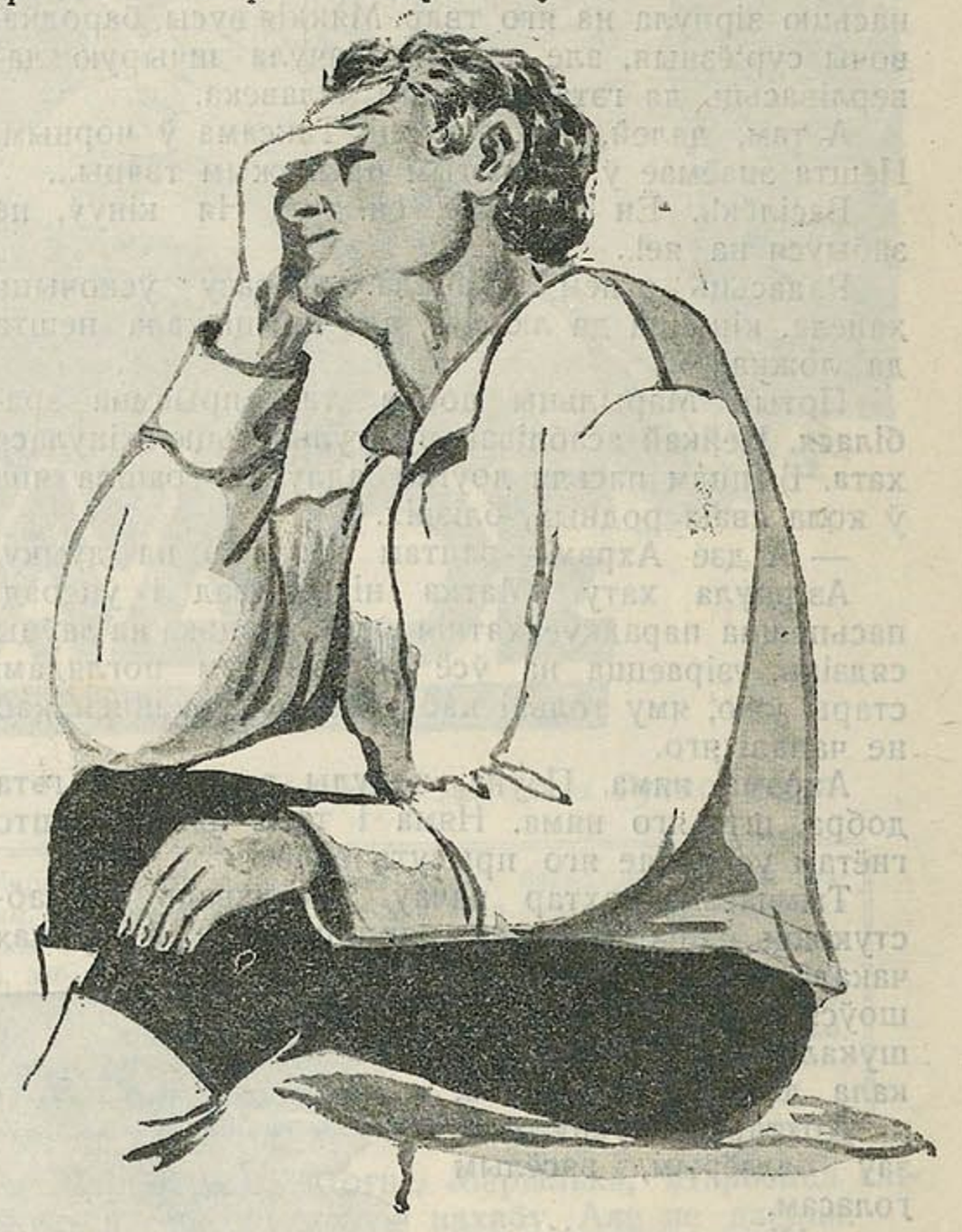

... Сэрца зьнібее... Але плакаць ня хочацца... Няма сьлёз...

Потым раптам замятушылася матка старая, да абразоў чагось падбегла. Міхась ціха, але цьвёрда сказаў:—Ня трэба...

І матка скарылася, моўчкі хліпнула носам.

Яшчэ колькі хвілінак напружанай, застыглай маўчанкі і потым, быццам загачаная рэчка, прарвалася. Разьлілася наўкола бясконцавай патокаю. Гэта загаласіла, завыла на ўсю хату старая матка.

Васілёк узьняўся, ціха азіраўся наўкола. Быццам не разумеў, што тут робіцца. Дзіўным здаваўся гэты працяжлівы гвалт старое, дзіўным і жудасным, бо шкуматаў ён і рваў нутро сваімі надрыўнымі ўзрывамі.

Зірнуў Васілёк на Марыльку...

Не пазнаў. Дзе падзеліся тыя любыя прыгожыя рысы знаёмага твару?

Замест іх—нешта бязьлічнае, застыглае, вашчана-белае.

Тады яскрава зразумеў Васілёк, што няма ўжо Марылькі, няма і ня будзе ніколі... Пуста стала ўнутры. Ня плакаў, толькі моцна сьціснуў зубы, каб стрымаць душэўны боль. Азірнуў моўчкі ўсіх прысутных. Спыніўся поглядам на Ахрэме, які стаяў

воддаль і сьлюнява сморгаў чырвоным носам. Ці плакаў, ці мо‘ від рабіў толькі, што плакаў...

Васіль раптам падышоў да яго, упяўся сталёвым халодным поглядам у спалоханы, раптам зьбялелы твар, сказаў—прасіпеў ад гневу здушаным голасам:—Што ты зрабіў з ёю?

— Што я зрабіў?.. Нічога я ня ведаю... Нават ня знаю, з чаго гэта ў яе пачалося. .

Васіль бліжэй наступіў да яго, сьцёбануў проста ў твар жорсткім шэптам.—Гавары ўсё, зладзюга...

Затросься яшчэ болей Ахрэм.

— Ня ведаю. Дадушы, ня ведаю. Можа з гэтага зельля... Гаўрыліха мне давала...

— З якога зельля?—І тады Ахрэм, захліпаючыся, зьбіваючыся, стаў апавядаць пра ўсё, як браў зельле ў Гаўрыліхі, даваў у няпрыметку Марыльцы, як ён тут ужо, у бацькоў, баючыся, каб не прапала дарэмна ранейшае, даў ёй апошнюю, мусіць, занадта вялікую частку гэтага зельля.

Усе змоўклі, слухаючы Ахрэмава каяньне. Было дзіўнае, жудаснае яно над сьвежым целам Марылькі. Здавалася, што нябожчыца чуе гэта, што пільней за ўсіх прыслухоўваецца яна да страшэннага прызнаньня свайго мужыка. Кожны нібы адчуваў сябе вінаватым перад гэтай, без пары загінуўшай, згубленай жанчынай.

Васіль сядзеў ля нябожчыцы, пахіліўшы галаву ў глыбокім задуме. Не злаваўся больш на Ахрэма. Што-ж ён? цёмны, мізэрны. У цемры радзіўся, жыў у цемры. Урос у прадвечныя забабоны.

А Марылька?.. Бедная яна!.. Панікла без пары, як кветка ў дрэнным атрутным паветры. Зацягнула небараку згубная прорва жыцьцёвае багны.

Сэрца зьнібее. Нявыведны жаль гняце, сьціскае нутро абцугамі балючымі. Але плакаць ня хочацца. Няма сьлёз. Сьлёзы ў таго, хто губляе ўсё, хто стаіць перад цёмнай пустыняй і ня бачыць нічога наперадзе. Сьлёзы ў таго, хто разам з каханым прадметам губляе надзеі, губляе сэнс свайго жыцьця.

Васілёк не з такіх. Васілёк моцна стаіць у жыцьці, не зварухне яго няшчасьце, ён ведае, што наперадзе—не заблудзіць...

Успамінае Васілёк астатнія часіны жыцьця Марылькінага. Як яна хацела жыць! Як радавалася, што ён зьявіўся падтрымаць яе, пасобіць узьняцца з гнілога балота... А тая палкая надзея, смаглае жаданьне таго, хто зьвязаў-бы іх, ды ўжо нават зьвязаў, новымі нязьведанымі путамі.

— На маладое...

Бедная! Любая! Ці ведала яна, што праўду казала гэтымі словамі? Ці ведала яна, што цяпер у муках, у болі нараджаецца новае жыцьцё—разумнае, вольнае. Многа цяжкіх, часам бязьвінных ахвяр справаджае гэтае нараджэньне. Але гэта—неабходная, няўхільная хвароба жыцьця...

Бо гэта—на маладое.

Як павінен працаваць гурток „прыхільнікаў часопісі“.

„Беларуская работніца і сялянка“ ўсё больш унядраецца ў гушчу работніц, сялянак і жонак рабочых. Аб гэтым гавораць лічбы: усё больш павялічваецца падпіска на часопісь. Але яшчэ больш, чым падпішчыкаў, мы маем чытачоў нашае часопісі.

Шмат ёсьць актыўных работніц, жонак рабочых і сялянак, якія зьяўляюцца прыхільнікамі нашае часопісі. Гэтыя таварышы прымаюць актыўны ўдзел у працы часопісі, выказваюць сваю думку аб часопісі, трымаюць сувязь з рэдакцыяй. Шмат працоўных жанчын, асабліва ў вёсцы, організуюцца вакол часопісі, організуюць гурткі прыхільнікаў яе.

Гурток, перш за ўсё, чытае часопісь.

Колектыўна прачытаўшы тую ці іншую параду, апавяданьне, артыкул, ставіцца пытаньне: як зразумелі прысутныя прачытанае, як правесьці ў жыцьцё тое, аб чым напісана ў часопісі, што практычна можа зрабіць у гэтых адносінах даны гурток.

Напрыклад, прачытан у гуртку артыкул аб самаабкладаньні; трэба гэты артыкул абгаварыць: дзеля якой мэты праводзіцца самаабкладаньне, якая карысьць ад яго сялянам, што павінна зрабіць батрачка, бяднячка, сераднячка, каб лепей правесьці ў жыцьцё гэтую справу.

Калі прачытана якая-небудзь парада па сельскай гаспадарцы ці парада ўрача, трэба тут-жа абгаварыць: ці падыходзяць гэтыя парады да сялянкі, як іх лепш скарыстаць і г. д.

Гурток прыхільнікаў часопісі павінен трымаць моцную сувязь з рэдакцыяй. Ён павінен пісаць у рэдакцыю свае думкі аб зьмесьце часопісі, што ў ёй добра, што дрэнна, чаго не хапае і г. д.

Вось чаму пажадана, каб гурток прыхільнікаў часопісі пісаў у рэдакцыю свае думкі аб тым ці іншым нумары часопісі.

Абавязак гуртка—распаўсюджваць часопісь.

Аб гэтым павінен цьвёрда памятаць кожны гурток цалкам і кожны сябра гуртка ў паасобку. На жаль, шмат гурткоў прыхільнікаў часопісі мала выяўляюць актыўнасьці ў гэтым напрамку. Гуркоўцы ня толькі чытаюць часопісь самі, але і клапоцяцца, каб яе чыталі і другія, каб яе выпісаў той, хто яшчэ ня выпісвае.

Дзеля таго, каб сялянка падпісалася на часопісь, трэба ёй расказаць, якая карысьць ад часопісі. Аб чым пішацца ў „Беларускай работніцы і сялянцы“. Якія аддзелы найбольш практычна карысныя для яе і г. д.

Прыхільнік нашай часопісі павінен растлумачыць, як можна падпісацца на гэту часопісь, колькі яна каштуе і г. д.

Прыяжджаеш у вёску, пытаеш у сялянак: ці чытаюць яны „Беларускую работніцу і сялянку“ і часамі чуюцца адказы, што яны пра такую часопісь і ня ведаюць, асабліва ў глухіх вёсках, дзе няма парт‘ячэйкі, дэлегацкага сходу. Раскажаш аб часопісі, пакажаш яе, і тут ужо сялянка ахвотна падпісваецца.

Вось такім чынам, харашэнька давёўшы сялянцы аб карысьці часопісі, растлумачыўшы ёй, як можна зрабіцца падпішчыкам,—кожны член гуртка прыхільнікаў „Беларускае работніцы і сялянкі“ лёгка выканае свой абавязак.

Часамі бываюць выпадкі, калі часопісь не атрымліваецца падпішчыкамі сваячасова. Гурток прыхільнікаў часопісі, калі ведае аб такіх выпадках, павінен аб гэтым напісаць у рэдакцыю ці дапамагчы выясьніць справу на месцы, дзе здана была падпіска.

М.

Раскупім пазыку—узмоцнім гаспадарку.

Кожны селянін няхай цьвёрда памятае, што, купляючы пазыку, ён гэтым дапамагае сабе і дзяржаве, што аблігацыя ў руках селяніна—гэта пасьведчаньне яго актыўнага ўдзелу ў соцыялістычнай будоўлі краіны. Мы заклікаем, каб ня было ніводнага сялянскага двара ў БССР без аблігацыі.

(Са звароту беспартыйных сяброў ЦВК да сялян Беларусі).

Узялі распаўсюдзіць на 105 рублёў.

Некаторыя дэлегацкія пункты раёну вылучылі асобных агэнтаў дзеля дапамогі распаўсюджваньня аблігацый сярод насельніцтва. У выніку аказалася: дэлегацкі Гарадзецкі пункт узяў аблігацый на 70 руб., Любоніцкі—на 25 руб., Туркаўскі—на 10 руб., іншыя таксама не адстаюць.

Дэлегаткі сьвядома адгукнуліся на дапамогу нашай дзяржаве, бо маюцца такія выпадкі: дэлегатка Гарадзецкага с/с сабрала дзесяць рублёў на чаравікі, а калі на сходзе было пастаўлена пытаньне аб сялянскай пазыцы, то яна згадзілася лепш узяць дзесяцірублёвую аблігацыю, што было ёю і зроблена.

Бабруйскі раён. Марыся **Савіцкая.**

Добрыя прыклады актыўнасьці.

Батрачка Лупалаўскага раёну *Куксава*, першая купіла аблігацыю ў Анхініцкім с/с. Па яе прыкладу сяляне за некалькі дзён раскупілі аблігацыяў на 100 рублёў.

Комсамолка т. *Шукупава* у Грэбянёве першай купіла не адну, а дзьве поўныя аблігацыі. Дзівіліся сяляне: вось табе і маладая дзяўчына, а нам перад ёй сароміцца трэба.

У вёсцы Шапчыцах, настаўніца т. *Акулава*, сумесна з жаночым актывам вёскі дабіліся таго, што ніводнага двара не засталося без аблігацыі.

Магілеўшчына. **М. Л-да.**

Гаспадары ўважліва адносяцца да пазыкі.

На дэлегацкім сходзе была вынесена пастанова, каб калектыўна падпісацца на пазыку ўзмацненьня сель.гаспадаркі. Сабралі ўсяго грошай пакуль што 20 руб. Ідзе падпіска і далей.

„Трэба, каб кожная жанчына падпісалася“, — кажа дэлегатка Сітнік Ганна. Назіраюцца ўважлівыя адносіны гаспадароў да гэтае справы. Напрыклад, *А. Абрамовіч* сам загадаў жонцы падпісацца на 2 руб. 50 к.

Калінкавіцкі раён. **Ф. Эпштэйн.**

Злажыліся па 20—50 кап. ды купілі аблігацыю. Дэлегаткі мястэчка Бабіновічы аднагалосна пастанавілі да дню 8-га сакавіка купіць пазыку ўзмацненьня сельскай гаспадаркі. Кожная дэлегатка ўносіла па 20—50 капеек. Сабралося пяць рублёў. На гэтыя грошы і купілі аблігацыю.

Высачанскі раён. **О. М-чэнка.**

Самі падпісаліся і выклікаюць другіх. Дэлегаткі беларускага пункта м. Чашнікі падпісалісяна 10 рублёў і выклікаюць падпісацца яўрэйскі пункт свайго мястэчка і фабрычны—фабрыкі „Чырвоная Зорка“ на гэткую-ж суму.

Віцебская акруга. **М. Чарнецкі.**

За дзень распаўсюдзілі на 70 руб.

У нашай вёсцы абралі двух упаўнаважаных па распаўсюджваньню пазыкі: сябра с. с., камсамолку *Юлію Крайка,* і старшыню Спажывецкага таварыства, тав. *Кантаровіча.* Першая вызначана на 50 руб., другая—на 80 руб.

Да 20 лютага нічога ня было прадана, пакуль з раёну прыехаў тав. Ралонік ды зрабіў другі сход і назаўтра пайшоў з т. Крайка па двароваму абходу. За дзень было распаўсюджана больш чым на 70 руб.

Першым падпісалася ячэйка—на 5 руб., другім—бядняк на 2 р. 50 к. Пасьля абходу падпісалася сама Крайка і другая сялянка Мірончык Вера, сябра сельсавету, на 2 р. 50 кап. і адзін комсамолец на 5 руб.

Больш падпісвалася на пазыку сераднякоў.

Т. Трапашка.

В. Дукора, Сьмілавіцкага раёну.

Калі селянін, аблігацыя якога выйграла, захоча, дык ён можа замест грошай атрымаць любую машыну. Пры гэтым, машыну ён купіць бяз усякае чаргі і атрымае усе льготы (скідка, растэрмінаваньне), якія існуюць па закону для беднякоў і сераднякоў.

Дзесятая частка сумы, якая будзе сабрана ад продажу пазыкі па раёну, перадаецца НА МЯСЦОВЫЯ ПАТРЭБЫ: на школьнае, бальнічнае і дарожнае будаўніцтва, грамадзкае набыцьцё машын, племянной жывёлы, лепшага насеньня, мэліорацыю і г. д.

Чым больш аблігацый купяць сяляне вашага раёну, тым больш атрымае грошай райвыканком на гэтыя патрэбы.

МАРЫНА НАВУЧЫЛА.

Мастацкая зарысоўка **Антося Прылуцкага.**

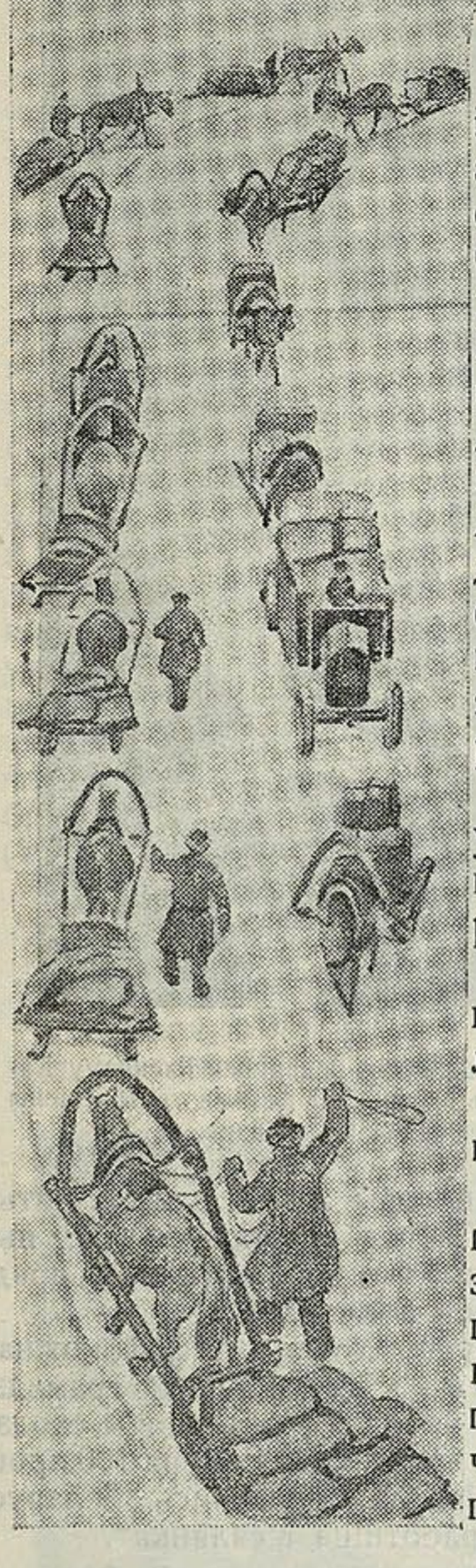

Хлебазагатоўкі ідуць. Дзяржава пададчыняла новыя ссыпныя пункты, пабудавала загатавіцельныя канторы. Кожны пуд хлеба цяпер прадаецца ўказну. Дзе-ні-дзе выдарыцца „багатыр-самапас“ Але яму ў нас праходу не даюць. Не пасьпее прадаць які пуд перакупшчыкам, як яго ўжо тхарнічане ў работу бяруць.

— Ну што, звазіў учора жыта перакупшчыкам? Здорава зарабіў? Выйграў, га?

— Якім перакупшчыкам?.. Што вы, людзі?

— Ну не адракайся, самі бачылі.

І багатыр, празваны самапасам толькі за тое, што стаў упоперак пастановы ўсяго сяла і прадае хлеб перакупшчыкам, пачынае чырванець і пакідае мужчын.

Кабеты цяпер такСама гавораць пра хлебазагатоўкі. Прыехала ўчора з Менску Марына Самусёва і цэлы вечар з нашымі жонкамі талкавала.

— Во-го, кажа, цяпер усё ў ход пайшло—і скуры, і шчаціньне, і лён, і грыбы. Паверце, што анучы і тыя цяпер скупліваюць.

Агата дзівіцца:— І гэта ўсё казна?

— Ды ўжо-ж.

— А хлеб-жа пачым плацяць?

— А плацяць. Няма што казаць—даюць цану. Сама на свае вочы бачыла. Еду гэта я ўчора па Траецкім рынку, аж там, каля гэтага ссыпнога пункту паўнюсенька народу, нават Галіцкія ўдовы і тыя папрыяжджалі. У каго пуд жыта, у каго асьміна аўса. Пад'ехала і я. Лезу з калёс і гляджу, як гэта народ збажыну збывае казьне. Аж падышоў нейкі чалавек з суседняй крамы (відаць, перакупшчык) і пытае;

— Што—маеце што прадаць? Вязі сюды. Каяцца ня будзеце.

— Трасцу, кажу, табе. Ведаю я вашага брата, перакупшчыка. Абы было што—прадам я і тут—у коопэратыве.

Нялоўка стала новаму купцу.

— Ну, калі так, дык так, што-ж там такое...

А я тымчасам бліжэй да коопэратыву, у грамаду ціснуся, гляджу, як гэта народ збажыну казьне прадае.

Добра купляюць гэтыя ссыпныя пункты. І вага правільная, і вера, і мера, як той кажа. Адважыў, высыпаў і грошы на рукі. Нядарам столькі народу.

— Пачакай-жа, думаю сабе. Пагляджу гэта я, што робіцца ў шпіхлерах у перакупшчыкаў. Папрасіла чалавека каня паглядзець, а сама ў шпіхлер. Ажно там гандлю—што з казла малака. Стаяць тры хурманкі—адна нашага багатыра Тодара, дзьве з Навасёлак—і ўсё.

— Пачым, кажу на Тодара, жыта ўзяў?

— А няхай яно згарыць, з гэткім купцом,—махнуў рукою Тодар.—Дома важыў, было тры пуды, тут не хватае паўпуда.

— Чаму-ж, кажу, у коопэратыў ня вёз?

— Дай-жа ты рады—кажа—Паслухаў гэткага, як і сам.

* * *

Позна ўвечары ў хаце Марыны ўсё яшчэ гарэла лямпа. Бабы ўсёй вёскі слухалі яе гутарку пра хлебазагатоўкі. На гэтым сходзе кабеты цэлую пастанову вынесьлі:

Прадаваць хлеб толькі дзяржаве.

А праз тыдзень 20 хурманак з вёскі Навасёлак ехалі ў Менск на ссыпны пункт. Дзяўчаты, бабы, хлопцы і мужчыны везьлі лішні хлеб, авёс і ячмень. У Марыны нават паўпуда грыбоў было.

У поўдзень, калі дабро было ссыпана, навасельцы панакуплялі рознае крамніны, абутку. Марына нават дзьве аблігацыі ўзяла, а Рыгор новыя боты купіў і чаравікі для жонкі. Банадысь нават серп узяў.

— Няхай, кажа, валяецца, лета не за гарамі.

З ЖЫЦЬЦЯ РАБОТНІЦ І СЯЛЯНАК.

Вушацкі гурток кройкі і шыцьця. (Полацкая акруга). Да 8-га сакавіка гурткоўцы падрыхтавалі ў падарунак Раённаму Камітэту Партыі чырвоны сьцяг. Гурток, апрача шыцьця, кройкі, вышываньня, праводзіць гутаркі на розныя тэмы. Члены гуртка выпісваюць „Беларускую Работніцу і Сялянку".

Ужо ня слухаюць ксяндза.

На заводзе „Камінтэрн" работніц і дома гаспадынь 200 асоб. Сям'я вялікая, але да новага культурнейшага жыцьця яна абудзілася ня так даўно.

У 1926 годзе організаваўся дэлегацкі сход, які і пачаў рабіць бытавую рэвалюцыю. З дапамогаю ячэйкі КПБ памаленьку, чарапашынымі шагамі пасоўвалі працу наперад.

Жанчыны пачалі цікавіцца ўнутраным становішчам краіны, узмацненьем нашай гаспадаркі і індустрыялізацыяй. Зацікаўленасьць да вытворчасьці на шкляным заводзе ўзрасла. Нават міжнароднае становічшча стала бліскім, крэўным. Аб гэтым сьведчыць хаця-б наступны факт: пасьля дакладу аб фашысцкім перавароце ў Польшчы была вылучана група работніц дзеля збору афяраваньняў для вязьняў у польскіх турмах. Сабралі 107 руб. 21 кап. Усе дэлегаткі ўступілі ў МОПР.

У быту работніц таксама ёсьць некаторыя дасягненьні. Калі раней ксёндз часта даведваўся з „царствам нябесным", дык зараз рабіць яму тут няма чаго: жанчыны яго і слухаць ня будуць.

Праца ячэйкі КПБ і Жанадцзелу пачынае адчувацца. Дэлегатак у нас цяпер налічваецца 36 чалавек. Пачатак зроблен. У далейшым будзем працу пашыраць і паглыбляць.

Бабруйская акруга. **М. Хацкевіч.**

За вучобай.

— Ну, Марыля, годзе табе там прыбірацца. Ня ведаеш хіба, што пара. Ужо ўсе дэлегаткі зьявіліся на заняткі, а ты ўсё прыбіраешся.

— Пачакай, сястрыца Ганачка, вось я толькі завяжу яшчэ чыстую хустку, ды пойдзем разам.

І бягуць дружна ў суботу ў хату-чытальню.

Усіх дэлегатак ў вёсцы Старыца—20. Але на заняткі прыходзяць і другія кабеты і дзяўчата. За кожнаю гутаркаю праседжваюць замест устаноўленых дзьвюх гадзін — тры альбо нават і чатыры. Да разбору практычных пытаньняў выкліканы аграном і прадстаўнік коопэрацыі.

Апрача гэтых заняткаў, кожная дэлегатка вядзе пэўную грамадзкую работу. На апошнім сходзе дэлегаткі пастанавілі на 100 проц. падпісацца на часопісь „Беларуская работніца і сялянка".

Вёска Старыца, Мен. акр. **В. Вікто.**

Маем 4 машыны. Праца наладжваецца.

Халапеніцкі гурток кройкі і шыцьця організаваўся ня так даўно. Было падана 50 заяў, але прынята 25, бо гурток ня мог больш ахапіць. Прымаліся больш бяднейшыя. Члены гуртка, якія мелі свае машыны, аддалі іх у карыстаньне гуртка, і зараз мы маем такім чынам 4 машыны. Адсутнасьць сталага памяшканьня не дае магчымасьці займацца кожны дзень. Сабіраемся раз у тыдзень. Гурток вынес пастанову беднякам шыць дармова.

м. Халапенічы. **С. Лясьнеўская.**

Б 4826

Забыли лавочную комиссию.

В декабре 1927 года были перевыборы правления Городокского об-ва Потребителей, на котором была выбрана лавочная комиссия в составе 30 человек. Из них выбрано 15 женщин. Работу лавочная комиссия начала с января месяца под руководством старого председателя Правления. Все женщины охотно, полные энергии и желания работать, принялись за дело, разбились по лавкам для дежурства, нужно было наблюдать за порядком, за обращением приказчиков с покупателями, за чистотой и т. д. Обязанностей на лавкомиссии много. Члены комиссии не испугались этой работы: аккуратно и серьезно отнеслись к своим обязанностям, стали замечать недостатки, в лавках советывались со своими уполномоченными, через которых передавали Правлению все недочеты. Возложенные Правлением на члена лавкомиссии обязанности выполнялись добросовестно. Делегатки, жены рабочих и служащих (члены лавкомиссии) оставляли своих детей на чужих или относили их к соседям, чтобы только выполнить свой общественный долг. Так работала комиссия пока не стал новый председатель Правления, который теперь забыл о существовании лавкомиссии. Все постановления лавкомиссии о санитарном состоянии лавок, о поднятии производительности труда лежат под сукном. Вот протоколы попадают на заседание правления и результат: „Принять к сведению“ и дальше ничего не делать. Такое отношение Правления к лавкомиссии сразу убило энергию и желание работать. Дежурства превратились только в милицейские обязанности, которые в случае недоразумения может выполнить милиционер без лавкомиссии.

М. Шчэмелева.—З 1915 г. па 1927—працавала батрачкай. У 1924 годзе была абрана дэлегаткай, ўступіла ў КП(б)Б, была прымацаванай да коопэрацыі. У кастрычніку 1927 году была абрана старшынёй Рабачкому, дзе працуе і зараз.

Только бы немного руководства и исполнения правлением неоднократных постановлений лавкомиссии вполне законных и работа теперь пошла-бы по иному.

Витебск. окр. **А. С.**

З чубакоўскімі дэлегаткамі праца не вядзецца.

У нашай вёсцы ёсьць дзяўчыны-дэлегаткі, маладыя, узятыя ад прасьніцы, няпісьменныя. На сходяны ходзяць у Саўхоз Станіслававазапаўтары вярсты, дзе ёсьць ячэйка КПБ і камсамола.

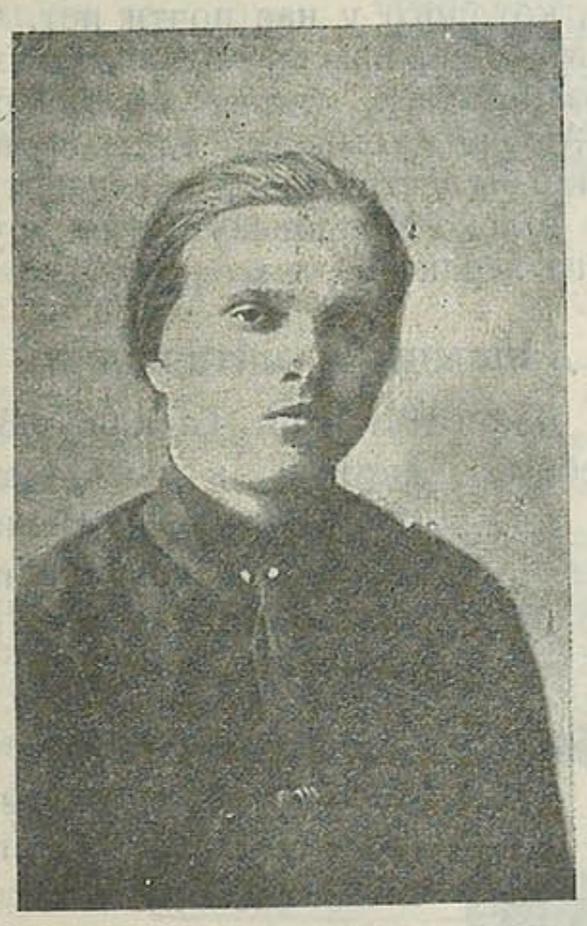

Н. Еремова—ответственный Секретарь Витебского Окротделения союза Нарпит—сейчас ей 27 лет. С 13 лет работала домашней работницей (по найму).

Але праца сярод гэтых дэлегатак вядзецца вельмі дрэнна, хоць кіраўніком зьяўляецца сябра КПБ. Часта дэлегаткі ў мароз альбо завіруху сходзяць у Саўхоз, патаўкуцца туды-сюды і ня толькі сходу, але і самога кіраўніка нідзе ня знойдуць; так і пойдуць у двор—сумныя, нездаволеныя. А потым глядзіш, яны ўжо не на дакладзе, а на вечарынцы слухаюць лаянку п'яных хуліганаў.

Чаму-б вольныя часіны не скарыстаць жанпрацаўніку Станіславаўскай ячэйкі дзеля наладжаньня заняпалай працы? А яе наладзіць неабходна.

П. Мінін,

(В. Чубакова, Аршанскае акругі).

Кіраўнік пераведзен, дык не павінна-ж ад гэтага перапыняцца праца.

Вельмі-ж слаба ідзе праца з дэлегаткамі ў Карпілаўскім с.-с. Апрача сходу, на якім былі перавыбары дэлегатак (у канцы верасьня), быў яшчэ адзін сход 6 лістапада, дзе ставілася гутарка акушэркі па жаночым хваробам і даклад аб Кастрычніцкай рэволюцыі.

Тов. Докшыцкая,—яўрэйка-земляробка арц. „Чырвоная Зорка“.

Ад 6 лістапада да апошняга часу (да 14 студзеня) ніякіх сходаў і наогул ніякай працы не вядзецца. Прычына такой працы заключаецца ў тым, што ўпаўнаважаны па працы з дэлегаткамі член КПБ ён-жа і сакратар сельсавету і вельмі заняты работаю. 10-га-ж студзеня ён узят на працу ў Глускі Райком. Цяпер дэлегаткі кажуць, што ў іх зусім ня будзе сходаў з прычыны ад'езду кіраўніка.

Неабходна Карпілаўскай ячэйцы КПБ гэта пытаньне як мага хутчэй упарадкаваць.

А. Гарулева.

Глускі райён, Бабруйскай акругі.

Батрачку—на кіраўнічую працу.

Я працавала батрачкай на сельска-гаспадарчай рабоце у сялян дзесяць год, на чатыры, або пяць рублёў у месяц. У 1925 годзе паступіла ў саюз сель.-гасп. рабочых.

Праз некаторы час вылучылі на трохмесячныя рэспубліканскія курсы. Хоць для мяне курсы гэтыя былі цяжкаватыя, але ўсё-ж такі не адставала ад другіх, з вялікай ахвотай вучылася. Па сканчэньні гэтых курсаў мяне вылучылі старшынёй гаррабачкому, дзе я працую і зараз, цалкам аддаючыся гэтай працы.

г. Віцебск. **Ф. Селяво.**

Дэлегаткі за барацьбой з непісьменнасьцю.

Дэлегатка т. Чарнова выявіла непісьменных ў бліжэйшых вёсках і зорганізавала ў больш буйнай з іх, у вёсцы Чухіліна, лікпункт, у якім, па згодзе з партячэйкай і Райполітасьветкомам, была вызначана ліквідатарам. Ня гледзячы на малую адукацыю (скончыла пачатковую школу) з працай спраўляецца. У лікпункт запісалася 29 чалавек, з іх 90 проц. жанчын.

Заўважаючы, што ў лікпункт быў прыток дзяцей беднякоў, не наведваючых школу з прычыны далёкай адлегласьці, або што ня было вопратак і абутку, тав. Чарнова зорганізавала групу дзяцей з 14 чалавек, з якімі займаецца бяз усякай аплаты пасьля заняткаў на лікпункце з дарослымі, а таксама ў вёсцы Перавіжжа зорганізавала групу з 13 чал. дарослых непісьменных, выключна жанчын. За гэту групу атрымлівае плату.

Другая—тав. Ешчанка таго-ж

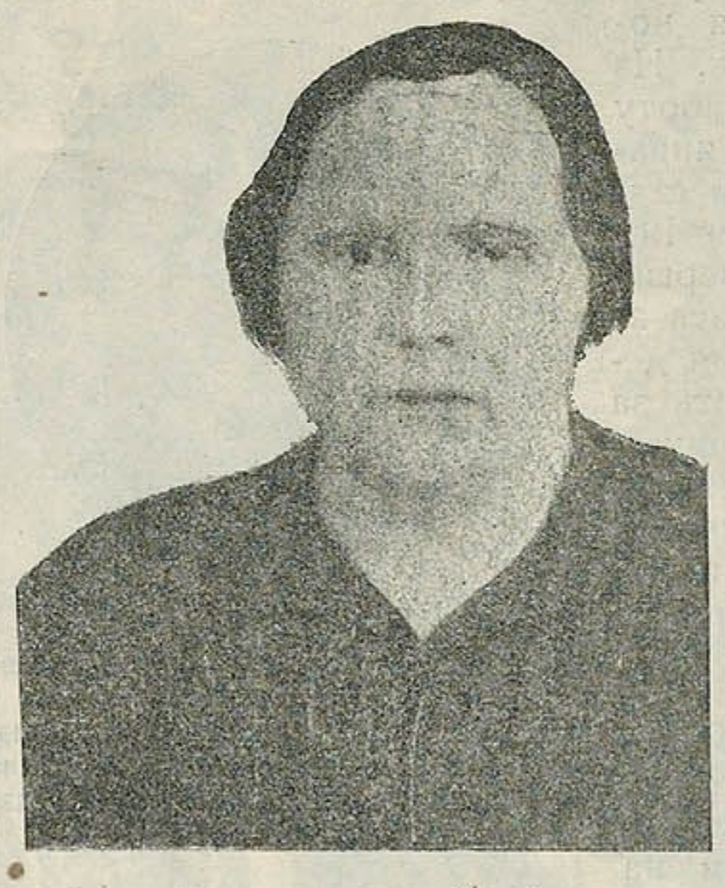

Работніца т. Баранава,—член Віцебск. гарсавета.

сельсавету, таксама зорганізавала лікпункт з 30 асоб, на якім яна і працуе.

На працы ўзрастае аўтарытэт дэлегатак і жанчын, за што гаворыць абраньне трох у коопэрацыю сябрамі праўленьня і рэўкамісіі, тады, як летась была адна.

Т. Леўчанка.

Віцебск. Акр. Халамер. с.с.

Ініцыятыва дэлегатак.

У нашым мястэчку шмат непісьменных, асабліва сярод хатніх працаўніц. Гаспадары не хацелі адпускаць у школы сваіх наймітак. За гэту працу ўзяўся дэлегацкі пункт. Сабралі сход дэлегатак і запрасілі хатніх працаўніц. Паставілі пытаньне аб непісьменнасьці, зрабілі запіс і на другі дзень пачалі заняткі.

Першымі прышлі непісьменныя дэлегаткі, а за імі і астатнія, гаспадары пабаяліся саюзу і адпусьцілі іх. З суседніх вёсак таксама прыходзяць у ліквбез.

Усяго вучняў 35 чалавек, з іх 29 жанчын.

Жукоўская

Плешчаніцы, Мен. акр.

Домохозяйки ЖАКТ'а № 12 организовали в мае месяце 1927 года ячейку МОПР'а.

Сразу вступило 44 челов. За все время существования ячейка выросла еще на 14 чел.

Работа по взиманию членских взносов проходит довольно хорошо. Задолженности нет, что касается воспитательной работы, то здесь работа хромает, причина—отсутствие при ЖАКТ'е помещения, необходимого для проведения воспитательной работы среди женщин—членов МОПР'а; нет возможности привлечь больше актива, которого у нас почти нет.

Мое предложение Белжилсоюзу позаботиться, чтобы были при ЖАКТ'ах комнаты, где можно было бы вести культурную работу, не только Мопровскую, но и другого характера. **М. Тамкович.**

Дапамога політвязьням.

Дэлегаткі гор. Гарадка (Віцебская акруга) з іншымі працоўнымі жанчынамі абралі камітэт па аказаньню дапамогі політвязьням.

Камітэтам організован быў кружачны збор, які даў 9 руб. 14 кап., і наладжан спэктакль на яўрэйскай мове, ад якога атрымалі чыстага прыбытку 30 руб. 60 к.

Зараз рыхтуецца да пастаноўкі чарговы спэктакль на расійскай мове.

Л. Магілёўская.

Па 8 сакавіка ў Менску адбыліся акруговыя жаночыя стралковыя спаборніцтва. На фатаграфіі лепшыя стралкі—1) т. Уяўлоўская (раб. зав. „Пролетары") з 28 ачкоў выбіла 25, 2) т. Батачэка (вучаніца 5 школы) з 28 выбіла 26, 3) т. Курбатава (тэхпрацаўніца дому Асьветы) выбіла з 28–27 ачкоў.

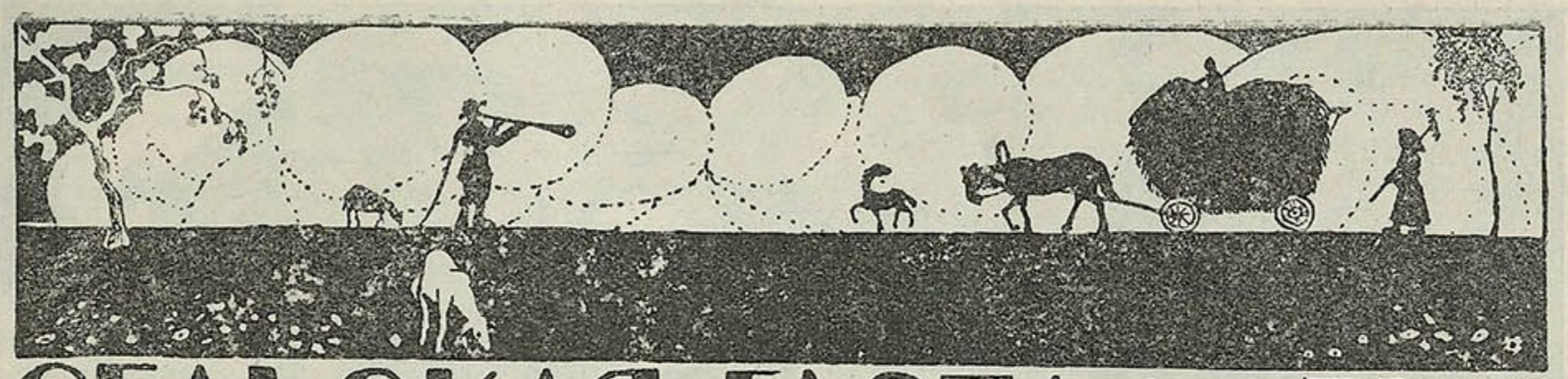

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА

Разьвівайце птушкаводныя таварыствы.

Намі нічога ня зроблена па разьвіцьцю птушкаводства і вывазу птушак і яец за межы, а між тым пры нашым досыць значным аграрным беспрацоўі жаночую працу магчыма скарыстаць у галіне птушкагадоўлі.

Аб кураводзтве ў Данії.

Сялянкі Данії ў 1895 годзе пачалі наладжваць у сябе гэту справу так: спачатку на адзін сялянскі двор у іх прыходзіла па дзесяць курэй (у сярэднім), пры даходзе з адной курыцы два рублі. У апошнія часы там прыходзілася па 20 кур у сярэднім на гаспадарку. Цяпер у Данії звыш 500 таварыскіх птушкаводных аб'яднаньняў.

Курэй завялі добрых, якія нясуць па 200-250 шт. буйных цяжкіх яек у год. А Англіі за дзесятак дацкіх яек даюц 1 руб. 15 кап., ь за дзесятак яек ад рускіх курэй толькі 52 кап.

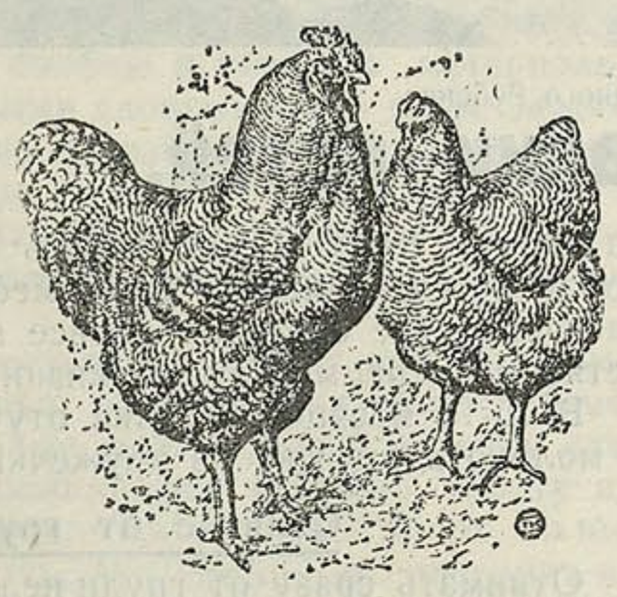

Замежная парода курэй Плімутрок (самі куры цяжкія і нясуць вялікія яйкі).

У Данії ёсьць гаспадаркі прыблізна ў 5 дзесяцін, якія ад продажу курыных яец заробляюць 360 руб. у год, гэта раўняецца прыблізна гадавому заробку нашага настаўніка. Такога прыбытку ад птушкагадоўлі можа дабіцца кожная наша гаспадарка, толькі трэба ўмеючы паставіць справу і завесьці племянных птушак. Дзеля падрыхтоўкі з саміх жанчын добрых працаўнікоў па птушкагадоўлі, у сёлетнім годзе будуць організаваны курсы прыблізна на 60 жанчын, якія пасьля сканчэньня іх павінны зьявіцца организатарамі гэтае справы на вёсцы.

Як палепшыць якасьць птушкі.

Велічыня і якасьць яек залежыць ад таго-наколькі добрыя куры вядуцца ў гаспадарцы. Палепшыць якасьць нашых сялянскіх курэй—задача самая неадкладная і нялёгкая.

Дзеля гэтага не патрэбна абавязкова заводзіць якую-небудзь заморскую птушку, бо і сярод вясковых сялянскіх курэй ёсьць даволі добрыя. Толькі трэба весьці падбор (гэта-ж робіцца і з заморскімі пародамі), бо справа не ў пародзе, а ў правільнай гаспадарцы.

Пад квактуху належыць класьці яйкі ад самых лепшых нясучак, якія нясуцца часта, заносяцца рана, нясуцца зімой і яйкі даюць буйныя. Адбіраючы такім чынам на плямя, можна вывесьці добрых курэй.

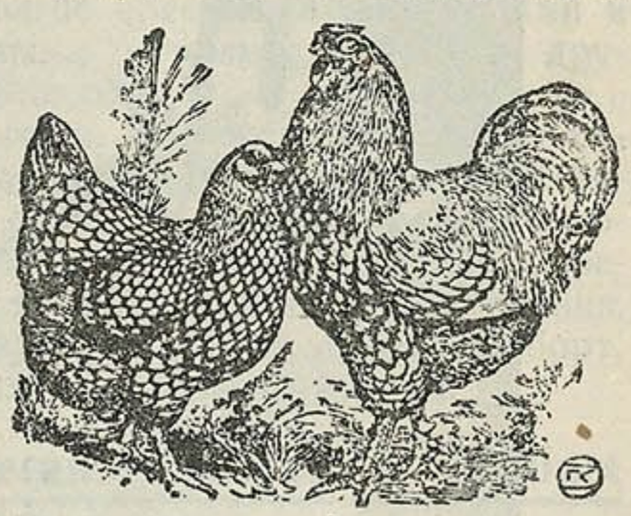

Замежная парода курэй—Віандот (самі куры цяжкія і нясуць вялікія яйкі).

Неадразу знойдуцца, канечна, у гаспадарцы добрыя нясушкі, якія давалі-б да 200 яек у год. Добра, калі на першых парах знойдуцца куры, якія дадуць па сто яек; праз год-два ад іх малодкі будуць несьці і да 150 і больш і г. д.

На плямя трэба пакідаць курачак і пеўнікаў ад самага раньняга выводу. За лета яны пасьпеюць добра разьвіцца і да восені з іх атрымаюцца самыя рослыя і моцныя птушкі. Такія малодкі занясуцца яшчэ з восені і будуць лепшымі нясушкамі.

Звычайныя сялянскія куры ня горшыя за ўсіх іншых. Але апрача гэтага маюць добрыя якасьці: яны моцныя, не баяцца марозаў і добра адшукваюць сабе корм.

Якія лепшыя пароды замежных курэй.

З замежных парод, якія пры дапамозе Наркамзему распаўсюджваюцца сярод нашых першых коопэрацыйных птушкаводных таварыстваў, гэта плімутрокі, ды андот, фавероль, род-апланд. Пакуль гэтай племянной птушкі вельмі мала і яна ўсямерна разводзіцца ў таварыствах і ў птушкаводным племгасе „Марыупаль" (каля Менску).

Як організаваць збор яек.

Для наладжваньня збыту яек трэба ўпарадкаваць увесь гэты промысел, а гэта лепш за ўсё зрабіць праз коопэрацыю.

Асаблівую ўвагу самі сяляне павінны зьвярнуць на перахоўваньне яек. Звычайна ў нас куры трымаюцца ў брудным месцы, з прычыны чаго яйкі забруджваюцца і на вывоз ня годны. Дробныя і ляжалыя яйкі нізка расцэньваюцца і на замежны рынак таксама ня годны.

Сялянкі нашы трымаюць яйкі ў мякіне і продукт праз гэта набірае дрэннага паху.

У Данії цэлыя вёскі яшчэ з вечару зьбіраюць разам усе зьнесеныя за дзень яйкі, у выніку чаго яны не затрымоўваюцца лішнія дні і ня высыхаюць.

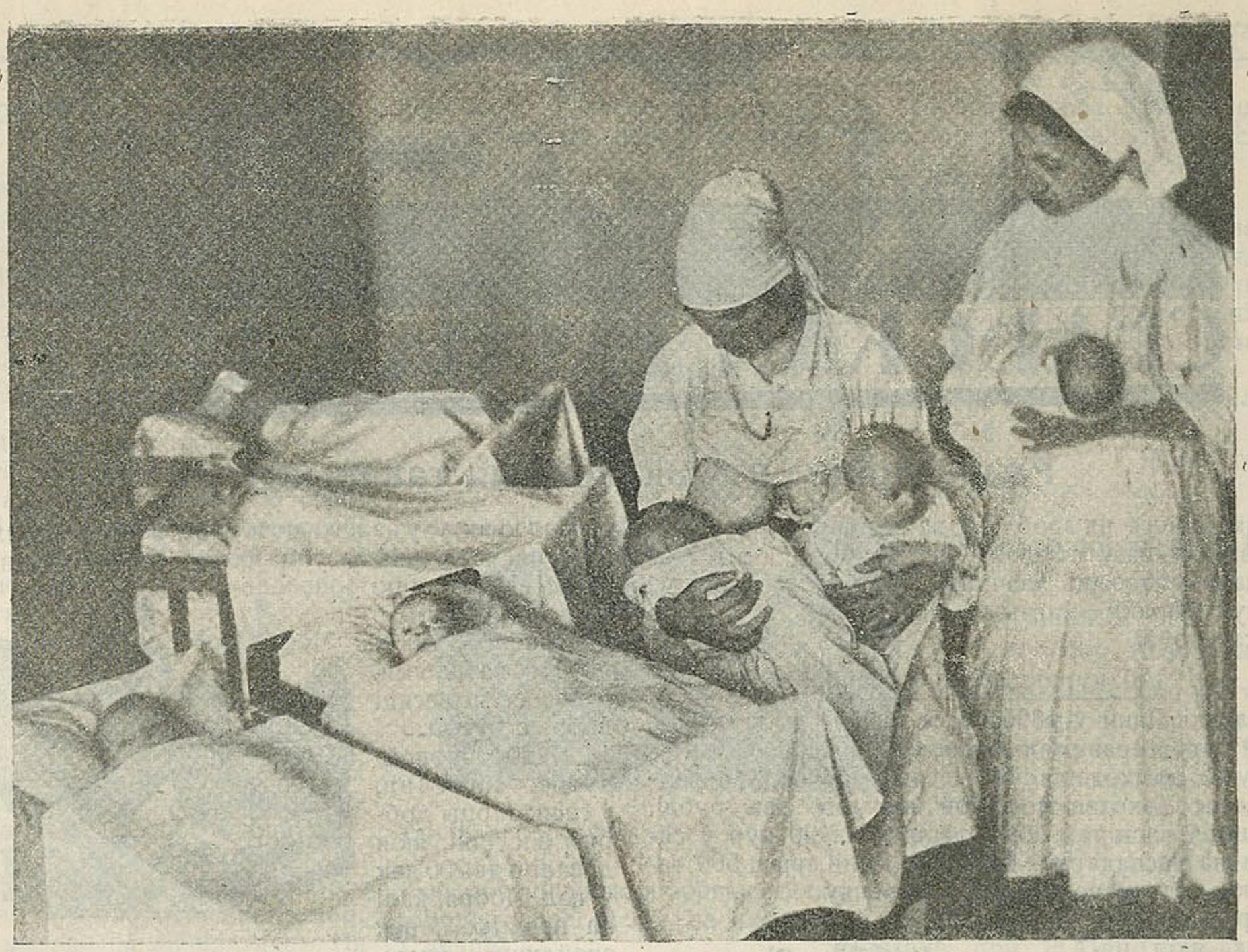

В Минском доме Грудного Ребенка.

О прикармливании детей.

Здорового грудного ребенка следует начинать прикармливать между пятым и шестым месяцами его жизни. В первый прикорм можно дать немного бульона, в который добавляют манную крупу: в обеденное время, до приложения ребенка к груди, дают ему немного супа. Надо с самого начала приучать есть суп ложечкой, а не из бутылочки. Когда ребенок привыкнет к бульону, тогда снимают одно кормление грудью (обеденное) и заменяют его уже полностью бульоном (десять столовых ложек).

Бульон готовят из телячьих костей или говяжьего мяса. Сперва добавляют манную крупу, позднее рис или ячменную крупу. Кроме крупы (две чайных ложки на один стакан бульона) добавляют в бульон еще коренья (морковь, картофель), крупу и овощи необходимо варить отдельно в воде (с солью) и затем протереть через редкое сито.

Если есть у матери возможность достать фруктовый или овощный сок, то хорошо дать его в количестве одной-двух чайных ложечек.

На восьмом месяце дают ребенку вечером, взамен другого кормления грудью, кашу, позже немного киселя. Кашу готовят из полфунта (200 грамм) молока и крупы. Крупу в размере одной столовой ложки берут рисовую, манную или толченые сухари. Когда у ребенка появятся зубы, то можно дать корочку белого хлеба.

Затем постепенно заменяют грудное кормление цельным коровьим молоком. В жаркое время года следует помедлить давать молоко.

Между 8-ю и 9-ю месяцами вводят в пищу ребенка пюре из овощей (морковь, шпинат, картофель, репа, цветная капуста и пр.). Мяса и яиц на первом году жизни давать не следует. Мясо добавляется начиная с 15-го месяца жизни. Кофе настоящее (не суррогат) вовсе не следует давать детям на первом году их жизни.

В 15-18 месяцев ребенка отучают от бутылочки и молоко дают уже из кружечки.

Отнятие от груди.

Отнимать сразу от груди нельзя, это нужно делать осторожно и медленно. Мать, в жаркое летнее время, избегай отнятия ребенка от груди! В первые месяцы жизни опасно лишать ребенка груди. Грудное молоко предохраняет его от всевозможных заразных и не заразных заболеваний. Кроме того, ребенок, находящийся при груди, легче переносит даже самые тяжелые заболевания. В том случае, если у матери в первые месяцы жизни ребенка пропало молоко, нужно посоветоваться с врачем, что сделать. Вообще отнятие от груди ребенка без совета с врачем недопустимо. Только врач может дать правильное наставление о времени отнятия и о замене грудного молока той или иной смесью. В зависимости от возраста ребенка меняется и необходимое ему питание.

Даже позже, когда ребенок подрос, не всегда следует отнимать его от груди, и здесь необходим совет врача. Больного ребенка хотя и годовалого, зачастую, необходимо оставить при груди или продлить период смешанного кормления. Кто решит этот вопрос?—Опять врач.

Обычно здорового ребенка и в не жаркое время года отлучают между 10 и 11-м месяцами его жизни.

Смешанное кормление.

Выше мы говорили, что отнятие от груди в первые месяцы жизни опасно для здоровья ребенка. Недостаток грудного молока лучше пополнить той или иной смесью, чем полностью отказать ребенку в грудном молоке и перейти на искусственное кормление.

Частичное докармливание мы называем смешанным кормлением. Хватит ли ребенку материнского молока—может решить только врач, а потому, каждая кормящая мать должна посещать консультацию там, где она есть. Только врач может правильно решить, чем и как прикармливать ребенка. Здоровому ребенку один вид прикорма, а больному—другой.

Смешанное кормление применяют в первые месяцы жизни при недостаточности выделения грудного молока и позже, когда грудь иногда начинает давать меньше молока. Кроме того, приходится перейти к смешанному кормлению и в тех случаях, когда мать регулярно не может, из-за отдаленности места работы, явиться для кормления ребенка.

Из бутылочки ребенку легче брать молоко и поэтому он легко может отказаться от груди.

Д-р **Альшванг.**

ОБ АБОРТЕ.

В царской России, как и теперь в буржуазных странах, разрешалось производить аборт только в случаях, если беременность и роды опасны для жизни матери. Советская власть разрешает делать аборты в следующих случаях: если женщина страдает такой болезнью, которая во время беременности может ухудшиться или если болезнь представляет собою опасность во время родов. Женщине нельзя оставаться беременной, если у нее больные легкие, сердце и т. д. или если у нее очень узкий таз.

Аборты в Советской России разрешаются еще также тем женщинам, которые обременены большой семьей, у которых на руках грудной ребенок и которые находятся вообще в тяжелом материальном положении. Иными словами аборт разрешается в тех случаях, когда невозможно вскармливать и воспитывать ребенка.

Надо сказать, что многие женщины считают, что аборт это ничтожная операция и прибегают к нему очень часто.

Работницы и крестьянки, если у вас действительно большая семья, если условия вашей жизни действительно тяжелые, если каждый ребенок для вас представляет лишний рот и новую заботу и, если вы поэтому хотите сделать себе аборт, то вы все-таки должны знать, что аборт—это операция и, как всякая операция, аборт бывает иногда опасен для жизни и для здоровья, даже и тогда, когда это делает и очень опытный врач.

Последствия аборта.

I. Иногда, к счастью, редко, женщина может погибнуть во время самой операции от большого кровотечения, если женщина была беременна больше трех месяцев.

II. Бывают случаи, когда даже самый опытный врач, а тем более неопытный, может проколоть инструментом матку. Это очень опасно для женщины и смерть может наступить во время самой операции.

III. Во время операции можно нечистыми руками или инструментами заразить женщину и она может через короткое время умереть от заражения крови. Если-же она осталась в живых, то она после аборта может заболеть воспалением матки, труб и яичников—и она тогда должна лежать в постели несколько месяцев.

IV. Если все эти опасности миновали ее и аборт прошел благополучно, то все-таки бывает, что после аборта женщина долгое время страдает болями в животе, неправильными регулами, белями и другими женскими болезнями.

V. Может случиться, что женщина, в особенности, если она делает себе аборт при первой беременности, может остаться навсегда или на многие годы бесплодной, т. е. она уже больше беременеть не будет, если даже захочет иметь ребенка.

Вот какие последствия влечет за собою аборт, если его производит даже опытный врач.

К аборту прибегайте только в крайних случаях.

Отсюда следует, что раньше, чем решиться на аборт каждая женщина должна хорошенько подумать и знать, на что она идет и прибегать к нему в крайних случаях.

По нашим законам аборт может быть произведен только врачем и только в больнице.

Кроме того, помните, что аборт более или менее безопасен, если он производится до третьего месяца беременности. После трех месяцев опасность очень велика.

Не обращайтесь к бабкам и знахаркам.

Если болезнь и плохие материальные условия действительно заставляют вас прибегнуть к аборту, то не ходите к повитухам и знахаркам. Они погубили уже много женщин. Мы видели, сколько бед может быть от аборта, если его производит даже врач. Теперь представьте себе, какие последствия могут быть от „работы“ какой-либо безграмотной деревенской бабы. Своими грязными руками и своими „инструментами“ она наверное может заразить вас или сделать вас на всю жизнь калеками.

Хорошо было-бы, если-бы наука знала такое верное средство, которое могло-бы предохранить женщину от беременности. К сожалению, верного, надежного, безвредного и всем доступного средства мы еще не знаем. Есть много разных средств. Из них надо выбирать самое безвредное. О всех этих средствах напечатано в № 4 (30) „Беларускай Работніцы і Сялянкі“ за 1927 г.

Прочтите еще раз об этих средствах; ведь некоторые из них действительны хоть на время. Пользуйтесь этими средствами, ибо это все-таки лучше, чем аборт.

Доктор **М. Поляк.**

Почему дети лгут?

Дети чаще всего лгут не потому, что они родятся лгунами, а от того, что научились этому от окружающих их взрослых.

Маленькие дети очень чутко присматриваются и прислушиваются к тому, что делают и говорят их отец, мать, братья и сестры. Они легко усваивают привычки старших, их интересы, манеру говорить и тему разговоров.

Если мать замечает, что ребенок часто прибегает к обману, то она должна подумать, не дает ли она сама повода для лжи, правильно ли она воспитывает своего ребенка.

Так, часто в семье ребенку обещают конфетку, если он скушает суп. А когда ребенок с'ел, ничего не дают. Пугают мальчика милиционером, волком за стенкой, которых на самом деле нет. Вот пришли гости, а родители посылают ребенка сказать, что их нет дома. Разве все эти случаи не показывают, от кого ребенок учится лгать?

Детей наказывают за то, что они лгут, но дети лгут потому, что их наказывают.

Представьте себе, что мальчик в отсутствие матери разбил посуду. Он не скрыл этого. Был наказан. Следующий раз он уже не расскажет правдиво о своем проступке, а скажет, что до посуды и не дотрагивался.

Нужно отметить, что очень избалованные дети, желая выманить сласти или игрушки, иногда притворяются больными, заявляют, что болит горло, рука, нога и т. д. Обеспокоенные родители в таких случаях всячески стараются удовлетворить ребенка. А ребенок, которому раз удалась такая ложь, постарается ею воспользоваться в дальнейшем не только по отношению к родителям, но и к другим лицам.

В таком случае нужно быть осторожными и не потакать капризам детей.

Понимает ли сам ребенок, что он говорит неправду? По отношению к ребенку до семи лет можно сказать, что они этого часто не понимают.

Ведь вот, малыш, увлекшись разговорами, начинает рассказывать: „а у меня дома большое пребольшое ружье, у меня есть лошадь, на которой можно ехать верхом, мой папа самый сильный".

Ничего подобного у него дома нет; однако, в ту минуту, когда он говорит, ему так сильно хочется этих вещей, что он уже не понимает, что есть в действительности, а говорит то, что ему подсказывает фантазия.

Уж так у маленьких детей устроен мозг, что они слабо различают действительное от того, что родит их фантазия. Ведь странным нам кажется и неправдоподобным, когда мальчик, играя, составляет три стула и говорит, что это паровоз, а сам изображает машиниста. Тоже самое, когда ребенок лжет, если у него ложь не вошла в привычку, то он этого не сознает.

Есть еще один случай детской лжи, когда ложь внушается ребенку неправильным вопросом взрослого и ребенок, сам того не сознавая, клевещет на себя.

У одной женщины, довольно безтолковой, пропали деньги. Она часто не помнила, куда что клала. Подозрение пало на ее девочку, пятилетнюю Зину, которая иногда действительно брала у матери деньги. Девочка не призналась. Тогда мать задает вопрос: купила ли она на эти деньги конфекты. Зина говорит, что да. Стоящие при этом дети со двора говорят, что видели как Зина ходила в лавочку за конфетами. И вот, Зина, ведет всех к лавочнику, у которого она, якобы, сегодня покупала конфеты.

Однако, лавочник сообщает, что эта девочка у него сегодня не была. Так и не выяснили ничего. А потом, спустя несколько часов, мать вспомнила, куда положила деньги.

Таким образом, Зина под влиянием вопроса матери сказала, конечно, то, что матери хотелось. Это очень часто бывает с маленькими детьми.

Итак, каждая мать должна помнить, что:

1. Следует быть правдивым в отношении ребенка и при детях.

Разумное проведение времени. Играют в шашки.

2. Нужно избегать наказаний, которые являются систематическим воспитанием лжи.

3. Следует отказаться от преувеличенного ухода и баловства детей, ибо это заставляет ребенка, ссылаясь на какую либо боль, удовлетворять все свои желания.

4. Надо избегать излишних вопросов. Спрашивающий, видимо, решительно желает получить ответ; ребенок и говорит все, что пришло в голову.

Д. Я.

З груды пісем рабселькорак.

— Неманіцкі Дэлегацкі сход амаль увесь падпісаўся на „Бел. раб. і сял.“ (Барыс. райён, Менакруга). Сход існуе другі год. Налічваецца ў нас 27 жанчын. Раней мы баяліся нават пытаньні задаваць, а цяпер выступаем і ў спрэчках. Нядаўна пастанавілі, каб камсамолец *Я. Бэрка* няграматных дэлегатак навучыў чытаць і пісаць. Пасьля гутаркі кіраўніка сходу тав. *Вяжэвіча* пра „Беларускую Работніцу і Сялянку“ мы чуць ня ўсе выпісалі гэту часопісь. Наста **Бэрка.**

— Лекция врача Рубиновича на „Днепровской Мануфактуре“ (Оршанск. округ), 31-го декабря, заинтересовала работниц фабрики и крестьянок, которые пришли послушать. Беседовали на тему о женских болезнях и борьбе с ними. Было высказано пожелание, чтобы такие лекции и беседы устраивать почаще: 1) медлекция изучает вопрос об улучшении здоровья женщин и 2) дает знание о предохранении от заболеваний. **Фаня Гиновкер.**

— Комсамолкі не даюць прыкладу, а наадварот—падрываюць справу (Астрашыцкі Гарадок Мен. акр.). Бо як і накш назваць такі факт: запісаліся на курсы чырвоных сясьцёр 47 жанчын, усе наведваюць акуратна, а вось комсамолкі амаль зусім ня прыходзяць на заняткі.

Фрося Каханоўская.

— Праца сярод жанчын в. Ліўна паляпшаецца (Барыс. р. Менарк). Наш шэф, фабрыка „Чырвоная Бярэзіна“, вылучыў для працы з намі т. *Бабіцкага*, які акуратна зьяўляецца на сходы, праводзіць гутаркі. Сход дэлегацкі наведвае 25 дэлегатак. Маецца ў нас жаночы куток, бібліотэчка, выпісваем 22 экзэмпляры „Беларуская Работніцы і Сялянка“. **Н. Маслоўская.**

— У вёсцы Бардзілаўцы (Кайданаўскага сельсавету Мен. акр.) **сярод жанчын ніякай працы не вядзецца.** Хоць-бы калі доктар заехаў—нікагутка. Трэба ячэйцы КСМ дапамагчы ліквідаваць такое зьявішча. Трэба, каб сялянкі выпісвалі „Беларускую Работніцу і Сялянку“. Райжанорганізатару таксама трэба ў гэту вёску заглянуць. **Рыгор Бачыла.**

— Ланцуцкі гурток кройкі і шыцьця разгортвае сваю працу. Вучыцца ў ім 25 дзяўчат. Зьбіраемся ў хату-чытальню, дзе заўсёды апрача працы па вышыванню што-небудзь чытаем, з газэт, часопісаў. Часта чатаем „Беларускую Работніцу і Сялянку“.

— Жансэкцыяй пры Ўзьдзенскім раёным камітэце МОПР'у ўцягнута ў рады МОПР'у каля 100 жанчын. Па яе ініцыятыве быў наладжан спэктакль, які даў прыбытку 30 рублёў на карысьць МОПР'а. **С. Сініцкая.**

— Два разы ў тыдзень зьбіраюцца Прапойскія дэлегаткі—сялянкі, саматужніцы, у хату-чытальню, дзе нам чытаюць лекцыі дактары, вучаць кройцы, знаёмяць з бягучымі пытаньнямі ўнутранага і міжнароднага становішча СССР. **Г. Балатоўская.**

— Восьмага лютага ў вёсцы Скураты адбыўся Пленум Круглянскага сельсавету. Была дадатковая скідка страхоўкі. Цікава было паглядзець за сябрамі сельсавету — жанчынамі: як справа дайшла да ўдавы-бядняцкі, дык яны дружна, як згаварыўшыся, стаялі за яе аслабаненьне. Пасьля Пленуму старшыня сельсавету раздаў падпісныя лісты дзеля збору ахвяраваньняў дзеля хворых тубэркулёзных. Усе жанчыны, члены сельсавету, прынесьлі запоўненымі подпісамі ахвяраваценяў: хто пятак, хто грыўню, і большасьць ахвяроўвалі жанчыны. Актыўнасьць жанчын, членаў сельсавету, расьце і расьце.

П. Фаміцкая.

Советы хозяйкам.

Как подать красиво селедку.

Для того, чтобы всякое блюдо было с'едено с аппетитом, надо, чтобы оно было не только вкусно, но и красиво подано. Красота блюда зависит только от уменья хозяйки — лишних расходов не требуется. Идут те же продукты, но иначе подаются. Возьмем, например, селедку: ее можно подать неочищенную, с костью, разрезанную поперек кусками, к ней дать соленый огурец, картофель, лук, свеклу. И ту же самую селедку, с теми же самыми овощами, можно подать красиво, и, конечно, такую селедку всякий с'ест с большим аппетитом.

Селедку надо очистить, снять кожу, отрезать голову и кончик хвоста, вынуть хребтовую кость. Вынимается кость следующим образом: во всю длину спинки делается надрез, мякость раздвигается и кость легко выдирается; оставшиеся кости выдергиваются. Затем положить на тарелку обе половинки врозь, оставив место в середине.

К широкому концу селедки приложить голову, вынув из нее жабры и раздвинув ее; к узкому концу — хвост. Селедку режут вкось кусочками, кругом ее кладут вареные овощи. Все овощи режутся мелко и отдельными ровными кучками кладутся вокруг селедки, а пустое место между половинками селедки заполняется мелко изрезанным репчатым луком, а летом—зеленым. Такую селедку можно облить или подсолнечным маслом или сделать подливку.

Суп овсяный.

Взять 1/2 стакана овсяной крупы: перемыть ее в нескольких водах и поджарить на сковородке в 1 ст. ложке сала или масла. Поджаривать надо на легком огне, иначе крупа получит неприятный запах.

Поджареную крупу переложить в кострюльку, налить 4—5 тарелок кипятку, посолить и поставить варить. На сковородку, где жарилась крупа, положить коренья (1 луковицу, 1 морковь, 1 петрушку, 1 репу), тушить их, следя, чтобы не подгорели; потом переложить в суп и дать супу вариться, пока крупа и овощи сделаются мягкими. Такой суп можно сварить и с мясом или с костями; тогда для поджаривания крупы и кореньев брать очень мало сала или масла.

Суд и быт.

Сердце матери.

Среди соснового леса, на горке, живописно расположен хутор *Станислава Карповича* — „Курган“. Живет Карпович богато, с достатком. Земли у Карповича 25 десятин, хозяйство большое. Одного налога 500 рублей в год платит Карпович.

... спряталась за угол и стала наблюдать...

Большой любитель был Карпович до женского пола. Больше всего крутил он с батрачками и домработницами. Но всегда умело и хитро разделывался он со своими забеременевшими „прислугами“ и во время прерывал связи, увольняя батрачек.

Не повезло только Карповичу с 20-ти летней батрачкой *Пелагеей Запрудской*. Из-за нее сел он на скамью подсудимых. Произошло это так.

Долго уговаривал Карпович новую батрачку сожительствовать с ним.

— Барыней у меня будешь. Наряды куплю. Потом поженимся.

В конце-концов уговорил таки хозяин батрачку.

Прошло некоторое время. Пелагея забеременела. Карпович стал ее уговаривать сделать аборт. Батрачка не согласилась.

Когда родился ребенок, Карпович отвез Пелагею в Минск, нанял ей квартиру, дал немного денег и сказал:

— Живи здесь, дорогая, поправляйся, мне неудобно передсоседями. А сам уехал обратно.

Прошел год. Пелагея с трудом прожила его в чужом и незнакомом городе. Карпович почти не являлся к ней.

Однажды снова заявился хозяин к Пелагее и заявил:

— Ну, собирай барахло, и поедем ко мне жить.

Снова зажила Пелагея на хуторе „Курган“. Вскоре опять забеременела. Опять родился ребенок. Снова отвез Карпович свою „прислугу“ в Минск, нашел ей квартиру, дал пару рублей, а сам уехал.—Живи, Пелагеюшка, расти детей.

Вскоре Пелагея подала на Карповича в суд.

Суд присудил с Карповича алименты. Не понравилось это хозяину. Приехал он в Минск. к Пелагее, и стал ее уговаривать, Дело-то перешло в Окружной суд. „Ты скажи, Пелагеюшка, что ребенок не от меня. 100 рублей дам“,—уговаривал.

Но суд все-таки алименты утвердил. Тогда Карпович снова забрал Пелагею на свой хутор.

— Ну, на кой черт, двое детей. Ты большенького оставь, а меньшего подбрось куда-нибудь,— тогда поженимся.

Повезла Пелагея родного ребенка в Минск и подбросила его у ворот дома, по Слепянской ул. А сама спряталась за угол и стала наблюдать, что будет с ребенком.

Видела Пелагея, как собрался народ, пришел милиционер и отнес ребенка в детский дом.

Прошла неделя. Не вытерпело материнское сердце. Заявилась Пелагея в детский дом, хотя бы одним глазком на ребенка взглянуть.

— Вам, что надо?

— Ребеночек здесь мой, посмотреть на него хочется, плачет небось, по матери.

— ?

Пелагею попросили в уголовный розыск. Все дело всплыло. Пелагея и ее хозяин предстали пред судом.

Народный суд посмотрел на это дело так: виноваты оба.

1. Пелагея за то, что послушалась уговоров кулака, что бросила дитя на улице, на произвол судьбы. Ее присудили к одному году лишения свободы, но от наказания по амнистии освобождена.

2. Кулак Карпович—отец ребенка, за то, что заставил Пелагею бросить на улице дитя, что хотел улизнуть от его воспитания. Суд присудил его на 1 год и 2 месяца заключения, но по амнистии срок наказания сокращен до 6 месяцев и одной недели. В другой раз повадно не будет.

Вниманию рабселькорок.

1. Редакция просит писать об участии работниц в производственных совещаниях. О практических предложениях работниц, улучшающих производство.

2. Пишите как готовится крестьянка к посевной кампании.

3. Пишите о жизни крестьянок в колхозах, коммунах.

4. Пишите об участии крестьянок в проведении самообложения.

Выдавец—Аддзел работніц і сялянак ЦК КП(б)Б. *Рэдактары:* С. Крэмер, М. Мэярзон.

НОВЫЕ ПРЕМИИ ПОДПИСЧИКАМ „БЕЛАРУСКАЙ РАБОТНІЦЫ і СЯЛЯНКІ“

1-го АПРЕЛЯ „БЕЛАРУСК. РАБОТНІЦА і СЯЛЯНКА“ ДАЕТ НОВЫЕ ПРЕМИИ СВОИМ ДОЛГОСРОЧНЫМ ПОДПИСЧИКАМ.

ПОДПИСАВШИМСЯ ДО КОНЦА ГОДА (до 1 января) и не меньше чем на 6 м-цев получат к каждому номеру журнала бесплатное приложение—выкройку дамского, мужского и детского белья, женского и детского платья. Регулярно будут даваться узоры женских и детских платьев, узоры рукоделия, вышивания, вязания и т. п. Сверх того—на каждые 100 подписчиков до конца года в предприятии, учреждении—получает одно лицо место на ЭКСКУРСИИ в МОСКВУ для участия в ОКТЯБРЬСКИХ ТОРЖЕСТВАХ. Проезд туда и обратно, питание и общежитие на время пребывания в Москве, осмотр музеев и т. п. Та деревня, в которой каждый двор подпишется на „Бел. Раб. і Сял.“ (не менее чем 50 подписчиков) до конца года (с 1 апреля, 1 мая, 1 июня)—получает в коллективное пользование—льномялку или сепаратор. Лучшие сборщики подписки будут премированы. Женорганизаторы, фабкомы, делегатские собрания—вербуйте подписчиков на „Беларускую Работніцу і Сялянку“.

РАБОТНИЦЫ, ЖЕНЫ РАБОЧИХ, КРЕСТЬЯНКИ—СПЕШИТЕ ПОДПИСАТЬСЯ!

Описание выкройки мужской ночной рубашки.

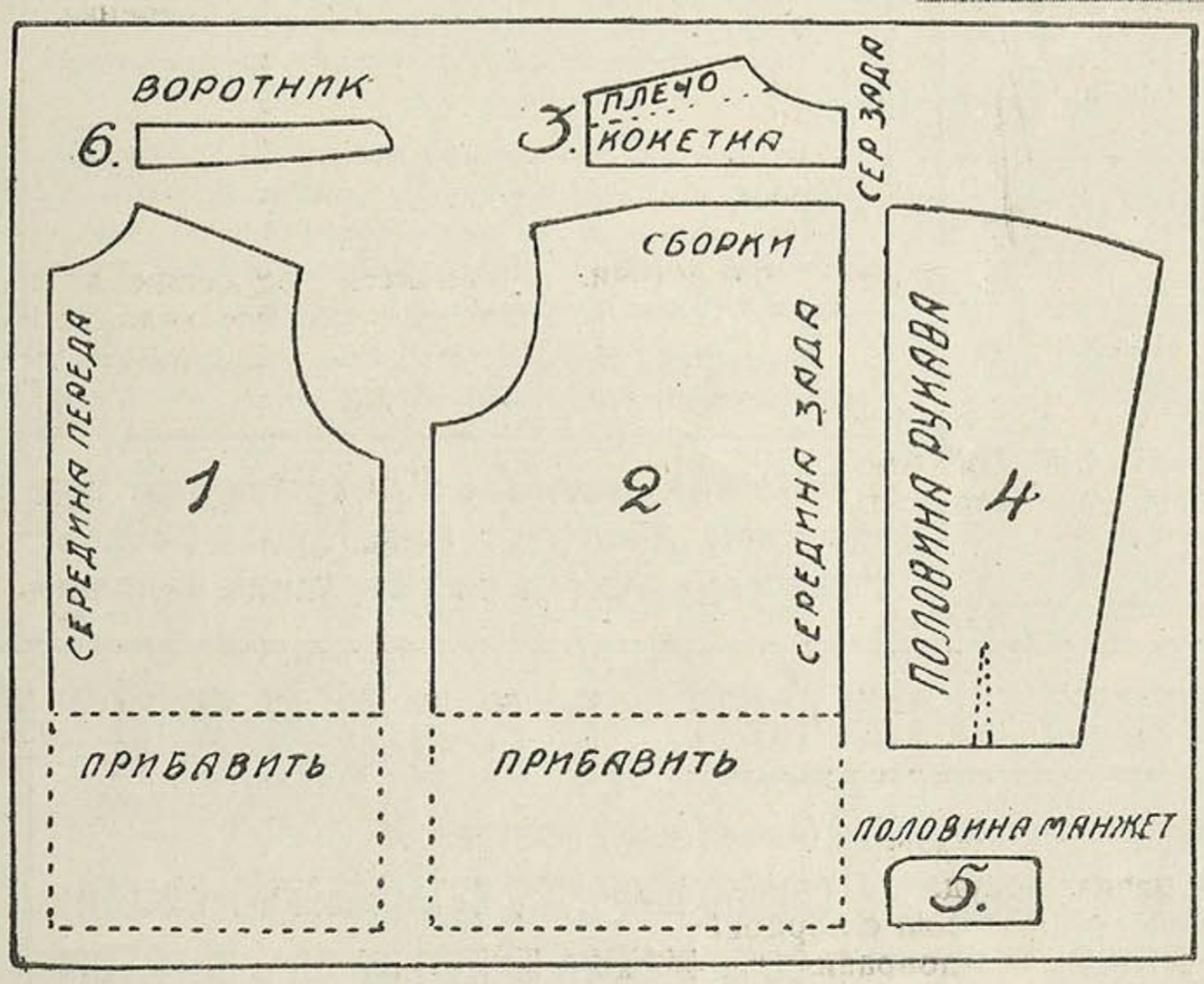

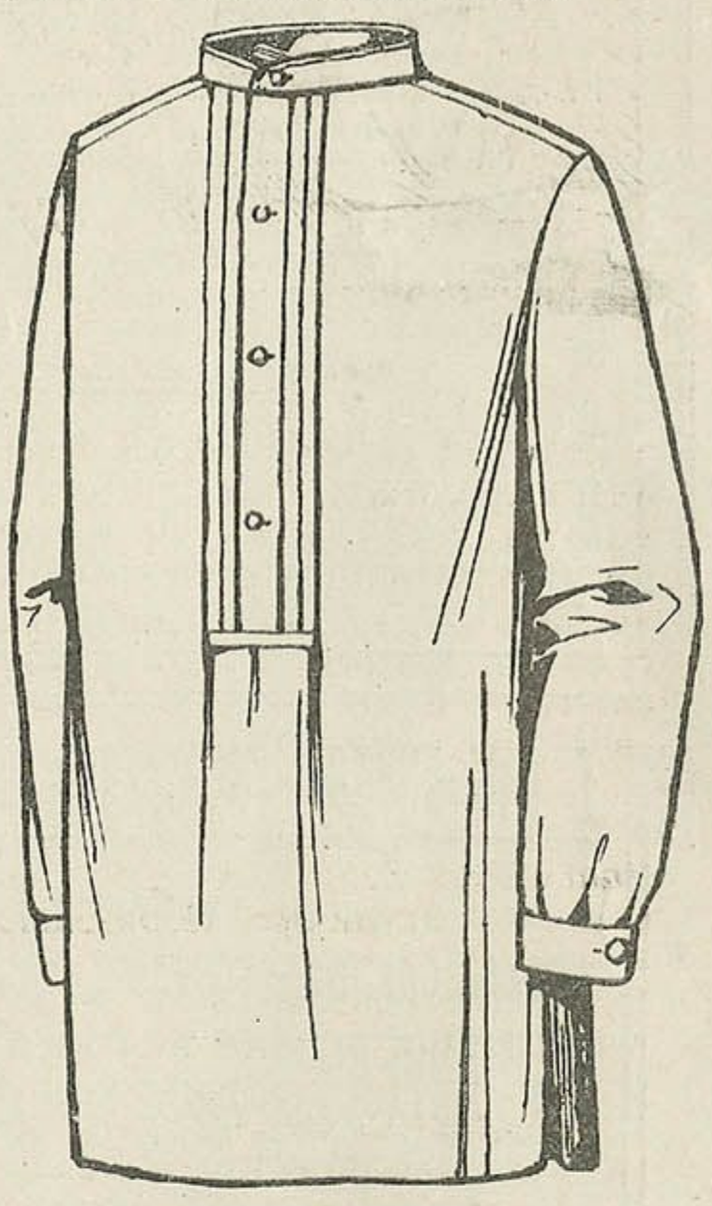

С № 5 (майским) нашего журнала будет разослана выкройка мужских кальсон.

Выкройка дана на средний рост, материала идет 3 метра, на швы припуская 1 см.

1. Перед рубашки кроится вдвое, при шитье ночной рубашки спереди сначала на материале сшивается бантовая складка (для застежки), можно сделать с боку бантовой еще 2—3 мелких складки, а потом приложить выкройку и скроить, так как выкройка передана без складок. Длину рубашки прибавить по росту.

2-3. Спинка рубашки кроится без шва вдвое, кокетка кроится вдвое переда и зада, вверху спинки делаются небольшие сборки и пришиваются к кокетке.

4. Рукав. Выкройка дана вполовину, кроится вдвое, к манжету на задней половине рукава кверху делается разрез 8 сант., заделывается планкой.

5-6. Воротник и манжет кроится вдвое.

ПИШИТЕ ПРАВИЛЬНО АДРЕСА.

Многие наши рабселькорки не ставят под письмами точного, правильного адреса. Это тормозит работу в редакции журнала. **В дальнейшем просьба ко всем рабселькоркам отмечать в каждом письме**—1. Ближайшее почтовое отделение, 2. Округ, район и сельсовет, деревню, 3. Имя и фамилию (если кто не хочет под заметкой подписываться—поставьте действительн. фамилию под адресом).

При пересылке подписки непосредственно в редакцию указание ближайшего почтового отделения **обязательно.**

УСЕ ДЗЕЦІ БЕЛАРУСІ

праз часопісь „Работніца і Сялянка“ просяць сваіх матак і сёстраў не пашкадаваць на месяц 20 кап. і выпісаць для іх самую цікавую і самую карысную ілюстраваную часопісь „БЕЛАРУСКІ ПІОНЭР“, орган ЦК ЛКСМБ і Наркамасьветы БССР.

У ЧАСОПІСІ ДЗЕЦІ ЗНОЙДУЦЬ:

лепшыя апавяданьні, нарысы, поэмы, байкі, п'есы.

Жыцьцё прыроды: друкуецца шмат цікавых і зразумелых нарысаў і апавяданьняў з жыцьця прыроды.

Сельская гаспадарка: артыкулы, допісы, нарысы аб тым, што робяць дзеці, як дапамагаюць бацькам працаваць на гаспадарцы.

Навука і тэхніка: аб новых дасягненьнях у навуцы і тэхніцы, высьвятляюцца пытаньні тэхнікі наогул. Даюцца практычныя паказаньні, як і што можна зрабіць самому.

Падумай: У часопісі зьмяшчаюцца рэбусы, задачы, загадкі, навуковыя забавы, фокусы.

Што чытаць: Часопісь раіць што чытаць, як скарыстаць добрыя кніжкі.

Як жыць, каб здаровым быць: як карыстацца зубной шчоткай, сонцам, паветрам, як праводзіць час зімою, гульні і інш.

Як жывуць і працуюць: піонэры, школьнікі і ўсе дзеці ў Беларусі, у Савецкім Саюзе і за межамі. Праводзіцца абмен вопытам работы.

ПАДПІСНАЯ ЦАНА:

На адзін месяц — 20 кап.	На 6 месяцаў—1 р. 20 к.
На тры месяцы — 60 кап.	На адзін год — 2 р. 40 к.

ПАДПІСКА ПРЫМАЕЦЦА: Ва ўсіх паштова-тэлеграф. установах БССР, упаўнаважанымі агэнтамі па збору падпіскі выд-ва „Чырвоная Зьмена“, разносчыкамі лістоў, у Менску—Комсамольская, 25, В-ва „Чырвоная Зьмена“.

РАБОТНИЦЫ И КРЕСТЬЯНКИ!

ПРИНИМАЕТСЯ ПОДПИСКА на ежемесячный журнал „Беларуская Работніца і Сялянка“—орган Отдела работниц и крестьянок ЦК КП(б)Б.

Журнал выходит на белорусском и русском языке при активном участии самих работниц и крестьянок.

В журнале: популярные статьи политического и бытового характера, рассказы, стихи, письма работниц и крестьянок Белоруссии, письма зарубежных работниц и крестьянок.

Условия подписки:

На год . . . 1 р. 80 к.	На 3 м-ца . . . 45 к.
На 6 м-цев . . 90 к.	На 1 м-ц. . . . 15 к.

Цена в розничной продаже—20 коп.

Каждые три месяца—приложение—выкройка.

ПОДПИСАТЬСЯ МОЖНО: в редакции, в любом почтовом отделении, в отделениях „Известий“ и „Правды“.

КАКИЕ ЖУРНАЛУ НУЖНЫ ФОТОГРАФИИ.

ЖУРНАЛ „БЕЛАРУСК. РАБОТНІЦА і СЯЛЯНКА“ богато иллюстрированный. Кроме рисунков лучших художников, широко используются фотографии, отображающие жизнь и работу работниц и крестьянок всех уголков Белоруссии.

Но много из присылаемых фотографий не используются, обыкновенные группы—совсем не интересно печатать. Для журнала нужны фотографии работниц и крестьянок за работой, в производстве, в сельском хозяйстве, в кружках, на общественной работе.

Фотографии должны быть чистыми и выразительными. Использованные—редакцией оплачиваются

О ПРЕМИЯХ годовым и полугодовым подписчикам „Беларуск. Работніцы і Сялянкі“ в 1928 году—читай на 3 странице обложки.

С 1-го АПРЕЛЯ СНИЖАЕТСЯ ПОДПИСНАЯ ПЛАТА НА ГАЗЕТУ „РАБОЧИЙ“

издание ЦК коммунистической партии (большевиков) Белоруссии.

ЧТОБЫ СДЕЛАТЬ ГАЗЕТУ „РАБОЧИЙ“ ДОСТУПНОЙ САМЫМ ШИРОКИМ ЧИТАТЕЛЬСКИМ МАССАМ,

С 1-го АПРЕЛЯ УСТАНАВЛИВАЕТСЯ ПОДПИСНАЯ ПЛАТА НА ГАЗЕТУ В 65 К. ВМЕСТО ПРЕЖНИХ 90 К. В МЕСЯЦ

ОДНОВРЕМЕННО ГАЗЕТА НАЧИНАЕТ ВЫХОДИТЬ НА ШЕСТИ СТРАНИЦАХ, ПРИ ЧЕМ ОНА ПЕРЕСТРАИВАЕТСЯ ТАКИМ ОБРАЗОМ, ЧТО КОЛИЧЕСТВО ИНФОРМАЦИИ И ПРОЧЕГО ИНТЕРЕСНОГО МАТЕРИАЛА НЕ БУДЕТ УМЕНЬШЕНО.

ПОДПИСНАЯ ПЛАТА:

„РАБОЧИЙ“ без приложения

На 1 м-ц.	65 к.
„ 3 м-ца . . .	1 р. 95 к.
„ 6 м-цев . .	3 р. 80 к.
„ 9 м-цев (до конца года)	5 р. 70 к.

ОБЫЧНАЯ ПОДПИСНАЯ ПЛАТА НА ЖУРНАЛ „ОГОНЕК“ 40 к. в м-ц ПРИ ВЫПИСКЕ с газ. „РАБОЧИЙ“ ТОЛЬКО 25 коп. в месяц

„РАБОЧИЙ“ с приложением журнала „ОГОНЕК“

На 1 м-ц.	90 к.
„ 3 м-ца . . .	2 р. 70 к.
„ 6 м-цев . .	5 р. 30 к.
„ 9 м-цев (до конца года)	7 р. 95 к.

Подписка принимается в главной конторе, уполномоченными газеты, снабженными специальными удостоверениями, и во всех почт.-тел. учреждениях.

Адрес главной конторы: Минск, Советская, 47. Тел. № 9-15.

1-ая друкарня БДВ. Зак. № 1735. У ліку 8.000 экз. Галоўлітбел № 884.